

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Důvody latence sexuálně motivovaných trestných činů
u nezletilých obětí**

Autor práce: Nikola Procházková, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Milan Kocík, MBA

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2022

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Nikola Procházková, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Důvody latence sexuálně motivovaných trestných činů u nezletilých obětí

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Reasons for the latency of sexually motivated crimes in juvenile victims

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. Milan Kocík, MBA

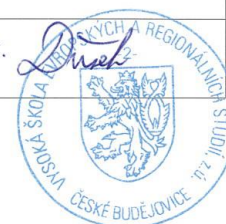
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): listopad 2021

Cíl bakalářské práce: Specifikace hlavních důvodů latence sexuálně motivovaných trestných činů, představení návrhů řešení a rozšíření prevence. Rozbor především sekundární viktimizace obětí a demonstrace na konkrétním případě.

Student: Nikola Procházková, DiS.	20.11.21	
Vedoucí práce: Mgr. Milan Kocík, MBA	20.11.2021	

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	6.12.2021	
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	9.12.2021	
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	14.12.2021	

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Milanovi Kocíkovi, MBA za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PROCHÁZKOVÁ, N. Důvody latence sexuálně motivovaných trestných činů. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2022. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Milan Kocík

Klíčová slova: latence, sexuálně motivované trestné činy, nezletilý, pachatel, oběť, viktimizace, následky

Práce se zabývá problematikou sexuálně motivovaných trestných činů na nezletilých obětech a latencí tohoto druhu kriminality. Soustřeďuje se především na představení pachatele, oběti a následků trestných činů. Pozornost je také věnována viktimizaci oběti, a to jak ze strany OČTŘ, tak ze strany rodiny a okolí oběti. Účelem práce bylo v kontextu skutečných událostí vyzdvihnout výhody oznámení trestného činu a potrestání pachatele, ale také poukázat na fakt, že i v dnešní pokročilé době je sexuální násilí bagatelizováno a společensky přehlíženo. Autorka se soustředila na zkoumání problematiky v současném kontextu a poodhalení hlavních důvodů latence mravnostní kriminality u nezletilých obětí. Součástí práce je i podrobná kazuistika reálného případu, který prošel trestním řízením a demonstruje všechny fáze viktimizace oběti. Výsledná doporučení by mohla při uvedení do běžné praxe ulehčit prožité trauma oběti a zvýšit počet registrovaných trestných činů v této oblasti.

ABSTRACT

PROCHÁZKOVÁ, N. Reasons for the latency of sexually motivated crimes. České Budějovice: University of European and Regional Studies, 2022. Thesis supervisor: Mgr. Milan Kocík

Key words: latency, sexually motivated crimes, underage, perpetrator, victim, victimization, consequences

The thesis deals with the issue of sexually motivated crimes of underage victims and the latency of this type of crime. It focuses mainly on the presentation of the perpetrator, the victim and the consequences of the crime. Attention is also paid to the victimization of the victim, both on the part of the police, court of law and on the part of the victim's family and surroundings. The purpose of the thesis was to highlight the benefits of reporting a crime and punishing the perpetrator in the context of real events, but also to point out that even in today's advanced age, sexual violence is downplayed and socially overlooked. The author focused on examining the issue in the current context and revealing the main reasons for the latency of moral crime in juvenile victims. Part of the thesis is a detailed case report of a real case that went through criminal proceedings and demonstrates all stages of victimization. The resulting recommendations, when put into practice, could alleviate the victim's trauma and increase the number of registered crimes in this area.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Historie.....	11
3 Právní úprava v ČR.....	13
3.1 Pojem sexuální trestné činnosti	13
3.2 Trestné činy sexuálního charakteru	14
3.2.1 Znásilnění.....	14
3.2.2 Sexuální nátlak	16
4 Pachatel	17
4.1 Pachatelé zaměřeni na děti a dospívající	20
4.2 Pachatelé se zaměřením na děti před pubertou	20
4.3 Pachatelé se zaměřením na dospívající	21
4.4 Pachatelé incestu	21
5 Oběť	22
5.1 Druhy obětí.....	22
5.2 Viktimnost	24
5.3 Následky trestných činů	24
5.4 Práce s obětí.....	25
5.5 Práva obětí trestných činů	26
6 Viktimizace	28
6.1 Chování oběti	28
6.2 Vztah oběti a pachatele.....	29
6.3 Primární, sekundární a terciální viktimizace	29
6.3.1 Primární viktimizace	29
6.3.2 Sekundární viktimizace.....	31

6.3.3	Příčiny sekundární viktimizace	32
6.3.4	Podstata sekundární viktimizace	33
6.4	Dynamika prožívání újmy	34
7	Důvody latence.....	36
8	Statistiky.....	39
9	Prevence	41
9.1	Sociální prevence	41
9.2	Situační prevence	42
9.3	Viktimologická prevence	42
10	Kazuistika.....	43
10.1	Popis případu	43
10.2	Analýza případu.....	49
10.3	Návrhy řešení.....	50
10.3.1	Prevence	50
10.3.2	Vyhrazení pracovníci u police	51
10.3.3	Anonymizace obětí.....	51
10.3.4	Mýty o obětech.....	52
10.3.5	Péče o oběti	52
11	Rozhovor.....	53
	Závěr	55
	Seznam použitých zdrojů	56
	Seznam grafů.....	57

Úvod

Sexuálně motivované činy a jejich oběti jsou i v dnešní velice pokrokové a otevřené době poněkud neprávem tabuizovány. Společnost obecně se stále snaží tvářit, že se tyto skutky nedějí, i když provázejí lidstvo samotné od počátků. Ať už v dávné minulosti, tak v současné době jsou tyto činy bohužel nedílnou součástí našeho života. V České republice je nápor tohoto druhu trestné činnosti 0.5 %, což se zdá jako krásně nízké číslo, otázka ale je, jaká je latence u těchto trestných činů? A také zda se vůbec dají srovnávat s ostatními druhy trestných činů pouze kvantitativně. Sexuální napadení bohužel nejsou společenským problémem, který by byl řešen systémově, a to v rámci prevence, podpory a ochrany oběti. Média o těchto činech informují často, avšak spíše s touhou po senzaci, nebo je zde oběť často stavěna do role provokatéra. O sexuálním násilí páchaném na nezletilých obětech se obecně moc nehovoří, jednou za čas se objeví v médiích případ, a tak by se mohlo zdát, že jsou pouze ojedinělé. Je to ale vážně tak, nebo se zde jedná o zločiny s obrovskou mírou latence?

Téma důvody latence sexuálně motivovaných trestných činů u nezletilých obětí bylo vybráno pro tuto bakalářskou práci kvůli nízké informovanosti široké veřejnosti, nezájmu některých odpovědných osob a chybějícím způsobům řešení situace pro oběti, obzvláště nezletilé, které se často nemohou díky nižší mravní vyspělosti s nastalou situací srovnat, správně ji vyhodnotit a řešit.

V úvodní části bude představena právní úprava této trestné činnosti v ČR, budou vymezeny základní pojmy jako oběť, pachatel, viktimizace a latence.

V empirické části bude na konkrétním reálném případě znásilnění nezletilé dívky demonstrováno, že i přes všechny důvody mlčet je lepší událost oznámit orgánům činným v trestním řízení. V krátkém interview s pracovníci Bílého kruhu bezpečí budou uvedeny hlavní důvody latence, ale i hlavní důvody toho, proč se jiné oběti rozhodly situaci řešit.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Tato bakalářská práce pojednává o tématu vysokého výskytu latence sexuálně motivovaných trestných činů u nezletilých obětí. Objektem zkoumání jsou především nezletilé oběti této trestné činnosti, ale také pachatelé, proces viktimizace a definice újmy, která obětem vzniká. Nedílnou součástí je zde právní úprava, která danou problematiku postihuje v rámci trestního řízení a také sonda do historického kontextu.

Hlavním cílem bakalářské práce je definovat stěžejní důvody latence, navrhnout opatření ke snížení míry latence a pokusit se vyvrátit mýty, které o obětech, ale i obecně o problematice sexuálně motivované trestné činnosti ve společnosti panují. Dílčím cílem je charakterizovat proces viktimizace a faktory, které ho mohou ať už pozitivně, či negativně ovlivnit.

V empirické části se nachází podrobná kazuistika skutečného případu znásilnění nezletilé oběti, kde oběť popisuje svůj zážitek, viktimizaci, důvody ohlášení trestné činnosti, újmu a v neposlední řadě také svůj následující život a to, jak moc ho prožité trauma ovlivnilo.

Hlavním zdrojem pro danou bakalářskou práci je především literatura, stěžejními zdroji jsou práce soudní znalkyně a policejní psycholožky paní Doc. PhDr. Ludmila Čírtkové, CSc. a předního českého sexuologa Prof. PhDr. Petr Weiss, Ph.D., DSc. Čerpalo se i z další literatury, která se danou problematiku zabývá. Dalšími zdroji jsou informace od zaměstnanců Bílého kruhu bezpečí, konkrétně řízený rozhovor s nejmenovanou pracovnící pražské pobočky. Internetové stránky policie ČR, stránky organizací, které se věnují pomoci ženám, obětem a celkově boji proti diskriminaci žen – proFem a Feminismus.cz. Také trestní zákoník, díky kterému je tato trestná činnost postihnutelná.

2 Historie

Sexuálně motivované trestné činy patří k lidstvu od jeho počátků. V dávné historii bylo sexuální násilí považováno za běžnou součást života, tento postoj se ze společnosti vytrácí jen pomalu a v některých méně rozvitých kulturách je bohužel stále na denním pořádku. Před počátkem našeho letopočtu bylo sexuální násilí společensky přijatelné. Změna přišla až se zavedením institutu manželství, kdy byla žena chápána jako majetek otce, poté manžela. Znásilněná žena měla problém najít vhodný protějšek, protože byla ve společnosti považována za nečistou a poskvrněnou. Trestem pro násilníky bylo potom nucené manželství s obětí, v případě, že už ženatý byl, byla trestem smrt. Ale není manželství s pachatelem znásilnění trestem nejvíce pro oběť? Kdo si dokáže představit psychickou újmu ženy, která je nucena strávit zbytek života s mužem, který ji takto ublížil? Je mnoho úhlů pohledu, z nichž bychom mohli zkoumat postavení aktu znásilnění a sexuální agrese vůči ženám a jeho význam na běh dějin. Hodně historiků rádo toto trapné a pro lidstvo ostudné téma záměrně vynechává, protože zraňuje jejich vkus a čest.¹

S počátky psaní našeho letopočtu se stalo sexuální násilí více postihnutelné, avšak stále bylo chápáno spíše jako útok na rodinný majetek než jako útok na ženu samotnou. Tento postoj se začal vytrácet až s větším rozvojem křesťanské víry a rozvinutím mariánského kultu (uctívání Panny Marie).

Výraznější změnu přináší až anglické zvykové právo, které poprvé definuje znásilnění a jeho hlavní znaky, které mají být nesouhlas ženy, použitá síla a vykonaný pohlavní styk. I díky tomuto zavedení se ve 12. století konečně začalo uznávat znásilnění jako společensky a právně nepřijatelné a jako závažný zločin. Právo obžaloby zde poprvé získává žena, ne celá rodina tak, jak tomu bylo doposud. V souvislosti s trestáním za dokonání čin znásilnění panny bylo možné uložit soudem vypovězení násilníka z města na základě jeho písemného souhlasu, s hrozbou hrdelního trestu při nedodržení tohoto vypovězení, tedy obdoba dnešního podmíněného propuštění.²

¹ KOVÁŘ, P. a kol. Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva. 1. vyd. Praha: Maxdorf, 2008, s. 10.

² FRANCEK, J. Zločin a sex v českých dějinách. Praha: Rybka Publishers, 2000, s.112

Vzhledem k tomu, že se po celá staletí jednotlivé země stavěly k sexuálnímu násilí po svém, nikde nebylo přesně definováno, co sexuální násilí je a jaké za něj přísluší tresty, měli soudci velice volnou ruku při rozhodování o vině a výši trestu. Velkým milníkem v historii se proto stává Deklarace sexuálních práv, která byla přijata 20.6. 1977 ve Španělsku účastníky světového sexuologického kongresu. K uznaným právům patří:

- právo na svobodu, vylučující všechny formy sexuálního donucování nebo nátlaku, vykořisťování a zneuctívání
- právo na autonomii, integritu a bezpečnost těla, zahrnující kontrolu a potěšení z vlastního těla bez mučení, zohavení a jakéhokoliv násilí
- právo na sexuální rovnost
- právo na sexuální zdraví včetně dostupnosti všech dostatečných zdrojů pro podporu výzkumu, diagnostiky, léčby a nezbytných znalostí HIV – AIDS – STD
- právo na široké, objektivní a faktické informace o lidské sexualitě, které by umožňovaly rozhodování ve vztahu k sexuálnímu životu
- právo na dostatečnou sexuální výchovu od narození
- právo svobodně se stýkat, zahrnující možnost uzavřít manželství nebo ne, rozvádět se a vytvářet jiné typy sexuálního soužití či společenství
- právo svobodné a odpovědné volby ve věcech reprodukce, počtu dětí, doby jejich narození, přístupu k prostředkům regulace porodnosti a plánovaného rodičovství
- právo na soukromí a schopnost činit samostatná rozhodnutí o sexuálním životě;
- Sexuální zdraví je základním a fundamentálním lidským právem³

Vývoj práva v této oblasti je opravdu veliký. Od změny chápání ženy jako pouhého majetku, po zavedení trestů za všechny sexuální útoky. I v této oblasti je však jako ve všech ostatních stále prostor pro další rozvoj a vývoj.

³ ŠTRAUS, J. a kol. Kriminologická metodika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, str. 205

3 Právní úprava v ČR

Trestná činnost sexuálního charakteru je pro člověka jedním z nejvíce nebezpečných činů, protože útočí jak na fyzickou stránku jedince, tak na psychickou. Fyzické rány se zacelí vcelku rychle, ale ty psychické mohou v oběti zůstat již na pořád. Nejnebezpečnějším faktorem bývá narušení osobního prostoru oběti, jeho důstojnosti a práva rozhodovat o vlastním těle.

V České republice je postihnutelnost těchto skutků garantována Ústavou a Listinou základních práv a svobod. Nepřijatelnost sexuálních zločinů je celosvětově definována v několika mezinárodních smlouvách. Například výše zmíněná Deklarace sexuálních práv z roku 1977, Deklarace o odstranění násilí páchaného na ženách z roku 1993, nebo třeba Vídeňská deklarace taktéž z roku 1993. Ženevské úmluvy na ochranu oběti války ze srpna 1949 staví znásilnění i sexuální agresi na úroveň válečného zločinu. Jde o kriminální akt války spadající do mezinárodního práva. Přesto však je i nadále částí strategie války.⁴ V mezinárodním trestním právu jsou sexuálně motivované trestné činy klasifikovány jako zločiny proti lidskosti.

3.1 Pojem sexuální trestné činnosti

Přesto, že je sexuální násilí celosvětově chápáno jako nezákonné, tak každá kultura k němu přistupuje s rozdílným pohledem. Vzhledem k rozdílnosti vyspělosti a žebříčku hodnot jednotlivých kultur je obtížné stanovit jednotnou definici pojmu. Nejblíže k tomu je definice Světové zdravotnické organizace, která sexuální násilí označuje jako jakékoli sexuální jednání zahrnující pokusy o dosažení sexuálního styku, nežádoucí sexuální poznámky a návrhy, činy směřující k obchodování či jinak namířené proti sexualitě jedince, které využívají nátlak. Může být prováděno kýmkoli, nezávisle na vztahu mezi obětí a pachatelem, a v jakémkoli prostředí včetně domova a práce. Zásadním bodem při kvalifikaci je pak nesouhlas oběti s činem, neschopnost rozhodnutí, která může být ovlivněna duševním zdravím, mentálním postižením, spánkem, nebo vlivem omamných a psychotropních látek. V neposlední řadě také nemožnost udělení nesouhlasu pod pohrůzkou násilí. Sexuální kriminalita je pojmem užívaným vědami o chování.

⁴ KOVÁŘ, P. a kol. Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva. 1. vyd. Praha: Maxdorf, 2008, str. 17

Některé kriminologické školy, např. česká, užívají vedle sexuální trestné činnosti též pojem mravnostní kriminalita, který je širší. Německá literatura užívá víceméně pojmy sexuální nebo mravnostní trestná činnost. Anglosaská odborná literatura užívá pojmů sex crimes, příp. sex related crimes. Všem pojmům je společné to, že označují kriminální chování motivované sexuální potřebou.⁵

3.2 Trestné činy sexuálního charakteru

Český právní řád uvádí jako trestně postižitelné formy sexuálního násilí: Znásilnění, Sexuální nátlak, Pohlavní zneužití, Soulož mezi příbuznými, Kuplířství, Prostituci ohrožující mravní vývoj dětí, Šíření pornografie, Výrobu a jiné nakládání s dětskou pornografií, Zneužití dítěte k výrobě pornografie, Účast na pornografickém představení a Navazování nedovolených kontaktů s dítětem.⁶ Nejčteněji páchané skutky jsou znásilnění a sexuální nátlak. O jejich minimalizaci se stát snaží preventivně-represivními opatřeními.

3.2.1 Znásilnění

Znásilnění je definováno v §185 zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku (dále jen trestní zákoník). Přesné znění je: „Kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.“

Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dítěti, nebo se zbrání. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 §185 zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku na dítěti mladším patnácti let, spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví. Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným smrt. Příprava je trestná.⁷ Pachatelem může být muž, od roku 2004 i žena.

⁵ VÁLKOVÁ, H. a KUČHTA J. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 406

⁶ Trestní zákoník, č. 40/2009 Sb. Část druhá, Hlava III Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

⁷ §185 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Znásilnění se dá rozdělit do 6 skupin a to:

1. Útočné znásilnění probíhá často v prostředí, které oběť zná, cítí se zde bezpečně, a tudíž není tolik ostražitá. Pachatelem je většinou neznámý, s obětí nebyl dříve v blízkém, nebo vůbec žádném kontaktu. Muži, kteří tento typ znásilnění páchají, jsou zpravidla deviantní, používají při útoku sílu, nebo zbraň. Cílem útoku může být i ponížení oběti, sexuální i společenské a způsobení fyzické újmy.

2. Vztahové znásilnění probíhá známou osobou. Pachatelem může být přítel, kolega, soused nebo jen známý, který ale byl s obětí v kontaktu. Čin probíhá často pod vlivem alkoholu, drog, nebo jiných látek.

3. Znásilnění v partnerském vztahu, kdy pachatelem je manžel, či partner oběti, který se formou násilí domáhá sexu jako součásti partnerského života. Nebezpečnost tohoto druhu spočívá hlavně v tom, že oběti mají tendenci partnerovo chování omlouvat a neklasifikovat ho jako sexuální násilí proti nim, ale pouze jako plnění manželských povinností. Tyto ženy se zpravidla cítí provinile proti muži a čin, i když se opakuje, nehlásí.

4. Znásilnění ze cti je současné době praktikováno například v Indii, nebo Pákistánu. Jedná se o čistě nesexuální motivované znásilnění, které je pouze předmětem jistého druhu odplaty za poškození rodinné cti, nebo jako řešení klanových sporů.

5. Válečné znásilnění je velmi nebezpečný druh, který je spojen s válečnými konflikty. Znásilnění často končí smrtí oběti. Cílem je víc než sexuální potěšení spíše touha ponížit vojáky druhé strany.

6. Skupinové znásilnění bývá pácháno dvěma, nebo více pachateli. Podíl těchto znásilnění je podle průzkumů až 10 % - 20 %. Znásilnění bývá doprovázeno silným fyzickým útokem a může skončit smrtí oběti.⁸

⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL J. a kol.. Kriminologie. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, str. 46

3.2.2 Sexuální nátlak

Sexuální nátlak je popsán v §186 trestního zákoníku a to tak, že kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo kdo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti. Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dítěti, nebo nejméně se dvěma osobami. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin se zbraní, spáchá-li čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dítěti mladším patnácti let, nebo způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví. Odnětím svobody na deset až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem smrt. Příprava je trestná.⁹

⁹ §186 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

4 Pachatel

Pachatel je obecně ten, kdo naplnil skutkovou podstatu trestného činu. Obvykle se dají pachatelé sexuálně motivovaných trestných činů rozdělit na ty, kteří trestnou činnost páchají náhodně, bez přípravy a motivem je nastalá příležitost. Tito pachatelé bývají nejčastěji pod vlivem alkoholu, nebo jiných omamných látek. V kombinaci například s delším sexuálním půstem, nebo třeba velkou mírou stresu se pak dopouštějí útoků. Dá se říci, že skutek páchají pod tíhou situace. Další skupinou jsou pachatelé, kteří si čin dopředu plánují a vyhlížejí svoji oběť. Mohou to být odmítnutí, nebo přehlížení jedinci a skutek páchají pouze pro ukojení vlastních sexuálních potřeb. Do třetí skupiny pachatelů pak patří jedinci s určitou deviací. Parafilie neboli sexuální deviace, jsou považovány za kvalitativní odchylku sexuálního motivačně orientovaného systému. Deviace je charakterizována poruchou v dosažení sexuálního vzrušení nebo uspokojení.¹⁰ Obraz pachatele, především popis jeho osobnosti, je nezbytným zdrojem pro pochopení jeho kriminálního jednání. Je také kromě kriminologie předmětem zájmu forenzní (právní) psychologie a soudní psychologie.¹¹

Většinu těchto trestných činů mají na svědomí nedevidantní pachatelé, kteří trpí pouze problémy osobnostních rysů. Mívají problémy v partnerských vztazích, pracovních i sexuálních rovinách. Nedostatečné osvojení společensky platných norem v kombinaci například s velkým sexuálním chťicem může být motivem pro páchaní této trestné činnosti. Bývají méně empatictí a jejich sexuální pudy je nutí ukojit chťič okamžitě. Tito pachatelé bývají obecně méně inteligentní jedinci.

Deviantní pachatelé jsou nejčastěji patologičtí sexuální agresoři. Sexuální vzrušení je u patologické sexuální agresivity dosahováno překonáním odporu napadené anonymní ženy a minimalizací její kooperace.¹² Zde se dají agresoři dělit na dva typy: praví sadisté a patologičtí sexuální agresoři. V tomto případě je však potřeba nezaměňovat s praktikami, kdy jedinec preferuje v sexuální aktivitě dominanci, zde se jedná o tzv. partnerský sadomasochismus a je nutné ho odlišovat od nesouhlasných aktů.

¹⁰ WEISS, P. Poruchy sexuální preference. Praha: Galén, 2017, strana 32

¹¹ NOVOTNÝ, O. a ZAPLETAL J. a kol.. Kriminologie. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, s. 87

¹² WEISS, P. Poruchy sexuální preference. Praha: Galén, 2017, strana 49

Chování deviantního sexuálního agresora je nevyzpytatelné a dá se přirovnat k chování predátora, který si vyhlíží a pak loví svoji oběť. Pachatel často vytipovaný objekt dlouho sleduje, monitoruje jeho chování a přepadává na místech, kde se žena necítí komfortně, nebo nemůže utéct (např. výtahy). Pachatel nemá v zájmu oběť nijak trýznit a samotný akt nijak neprodlužuje. Obraz pachatele, především popis jeho osobnosti, je nezbytným zdrojem pro pochopení jeho kriminálního jednání. Expertízy jsou proto zaměřeny především na individualitu konkrétního pachatele a jeho kriminální jednání hodnotí jako poruchy chování člověka významně ovlivněného duševní abnormalitou.¹³ Sklony k páčání trestného činu znásilnění mohou mít (a pravděpodobně často i mají) své kořeny již v raném dětství. Z analýzy spisového materiálu sexuálních delikventů vyplývá, že téměř 36 % těchto jedinců pochází z rodiny, kde nikdy nepoznali otce (to je dáno rozvodovostí rodičů v útlém věku dítěte).¹⁴

Chování sexuálních agresorů je již desítky let předmětem zkoumání mnoho odborníků. Ani zde se ale nepodařilo najít konkrétní charakteristiku pachatele, tudíž není možné tyto jedince vytipovat ještě před samotným útokem. Jistou skupinu agresorů charakterizuje to, že když vidí v oběti strach, úzkost a utrpení, vyvolá to v nich na rozdíl od nedevariantních jedinců vzrušení. Do další skupiny by se dali zařadit pachatelé, kteří mají původ svého chování v sociologických nebo psychologických faktorech. Konkrétně například negativní vztah k ženám obecně, neschopnost navázat zdravý partnerský vztah, strach z intimity, nebo nepřijetí standardních stereotypů sexuálních rolí. Pachatelé mají často tendenci sexuální násilí ospravedlňovat, například tím, že si o něj některé ženy samy říkají výběrem oblečení, nebo svým chováním. Dalším mýtem, který pachatelé často své chování omlouvají je, že po něm oběť toužila a prožitý akt se jí líbil.

Výzkumy charakteristik pachatelů sexuální agrese se shodují ve zjištění, že tito jedinci bývají mladšího věku asi tak do 30 let (lze vysvětlit větším podílem testosteronu). K prvním delikventním jednáním dochází už okolo dvacátého roku. Podle sexuologa Jaroslava Zvěřiny je potřeba rozlišovat nebezpečné deviantní agresory od nezralých a socio sexuálně nevyvinutých mladíků. Toto rozlišení však v praxi není vůbec jednoduché a u konkrétních případů rozhoduje až vývoj jeho partnerských vztahů a schopnost navázat plnohodnotné mezilidské vztahy bez agrese.

¹³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL J. a kol.. Kriminologie. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, str. 87

¹⁴ ŠVANDOVÁ, N. Kriminologická charakteristika pachatele s uloženým ochranným léčením sexuologickým. In: Zdravotnictví a právo, roč. 10, č. 12. s. 88

Zejména u mladých pachatelů je podle tohoto odborníka chybou považovat je za neschopné konvenčních sexuálních vztahů. Řešením pro tyto jedince bývá nejčastěji ambulantní, nebo ústavní léčba, která pomáhá rozlišovat pacienty na schopné a neschopné sexuální adaptace. Z hlediska rodinných předpokladů je nejčastěji uváděno, že sexuální agresi přispívá absence otce ve výchově, nebo jeho příliš velká přísnost. Dalším faktorem můžou být partnerské neshody rodičů, které ovlivňují vývoj dítěte. V neposlední řadě je také potřeba uvést ústavní výchovu, kde často dochází k prvním sexuálním zkušenostem v nízkém věku, nedobrovolně a ve vyšší četnosti.

Výsledkem většiny studií, které byly na sexuálních predátorech provedeny, je ovšem to, že zdaleka ne každý muž, který se dopouští sexuálního násilí, je sexuální agresor – lze naopak předpokládat, že dokonce až většina pachatelů trpí jinými než sexuálními poruchami.¹⁵

¹⁵ WEISS, P. Poruchy sexuální preference. Praha: Galén, 2017, strana 51

4.1 Pachatelé zaměřeni na děti a dospívající

Četnou skupinou jsou pachatelé, kteří sexuálně motivované zločiny provádí na dětech, nebo dospívajících osobách. Zde se dají pachatelé dělit na ty, kteří v mladších vidí snadnější kořist. Ať už z hlediska fyzické vyspělosti, kdy pachateli nemůžou klást odpor v takové výši jako dospělí, tak z hlediska psychické vyspělosti, kdy děti nejsou schopny rozpoznat konání za hranicí zákona. Druhou skupinou jsou pachatelé, jejichž konání je dáno sexuální deviací. Fakt, že pachatelé většinou pocházejí z dysfunkčních rodin nebo že jde převážně o pachatele s nízkým nebo nižším středním vzděláním není podstatný jenom pro účely mravnostní kriminality, ale i pro kriminologii obecnou.¹⁶

4.2 Pachatelé se zaměřením na děti před pubertou

V případě sexuálního útoku na dítě před pubertou je s přibližně 90 % přesností možno říci, že pachatelem je jedinec s pedofilní deviací. Pedofilní deviace označuje pojem, kdy je osoba sexuálně vzrušována osobami, které díky svému věku ještě nemají vyvinuté druhotné pohlavní znaky. Pedofilii rozeznáváme na heterosexuální, homosexuální i bisexuální. Nebezpečnost pedofilních jedinců spočívá především v jejich snadném proniknutí do dětského světa. Mají často velmi vyvinutý smysl pro dětské hry a jejich pohled na svět. V přítomnosti dětí se cítí komfortně a v případě, že nepodlehnu touze uspokojit své sexuální potřeby, stávají se velmi úspěšnými učiteli, trenéry, nebo třeba autory dětských knih. Při těchto útocích nebývá použito násilí, pachatel se snaží být pro oběť blízkou osobou a vzbudit v ni důvěru, aby nekladla odpor. V případě útoku nepedofilní osobou je pachatel společensky znevýhodněnou osobou, s kriminální minulostí, horšími výsledky (ve škole, nebo v zaměstnání) a také velmi často osobou pod vlivem alkoholu, či drog. V tomto případě je však útok násilnější. Děti, které si projdou sexuálním zneužitím, jsou, ale bohužel vystaveny ještě sekundární viktimizaci, kdy je dítě v průběhu vyšetřování vystavováno nadbytečné psychické zátěži v podobě opakovaných výslechů, ověřování věrohodnosti výpovědi, popřípadě odebrání z rodiny. S použitím většího násilí se obvykle setkáme u homosexuálních pedofilních trestných činů.¹⁷

¹⁶ ŠVANDOVÁ, N. Kriminologická charakteristika pachatele s uloženým ochranným léčením sexuologickým. In: Zdravotnictví a právo, roč. 10, č. 12. s. 17

¹⁷ CHMELÍK, J. a kol. Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, s. 166

4.3 Pachatelé se zaměřením na dospívající

Zde se spektrum pachatelů rozšiřuje na rozdíl od zločinů spáchaných na dětech. Přístup pachatele k oběti je zde podobný jako u dospělých, významným rozdílem je často věk pachatele. Ten bývá přibližně shodný s věkem oběti. Pachatelé jsou často vrstevníci, spolužáci, přátelé, nebo třeba kamarádi z volnočasových aktivit. Dalším typem pachatele, který se dopouští sexuálně motivované trestné činnosti, jsou důvěrní známí oběti. Může se jednat o rodinné známé, vedoucí na táborech, učitele, nebo nové partnery rodičů.

4.4 Pachatelé incestu

Incestní čin je čin, kdy jedinec provozuje pohlavní styk s blízkou a pokrevně příbuznou osobou. Pachatelem incestu je osoba, u které nebyl dostatečně vyvinut určitý sociální mechanismus, který vyvolává v lidech získanou averzi týkající se představy sexuálních aktivit s partnerem, s nímž byl jedinec v kontaktu od raného dětství. Incest není deviací, proto se ho pedofilové zpravidla nedopouštějí. Pachatelé incestu mají většinou poruchu osobnosti, nebo patologii rodinných vztahů. Většinou se nejedná o jednorázový delikt, ale o dlouhodobé a systematické zneužívání, než dojde k odhalení. Nejčastěji k němu dochází mezi otcem a dcerou, případně s dcerami. Méně časté jsou případy mezi matkou a synem. Styk mezi sourozenci není ojedinělý. Od pravého incestu odlišujeme pseudoincest, kdy nevlastní otec zneužívá dítě své nové manželky nebo přítelkyně. Toto se většinou odehrává v rodinách a pro okolí je pečlivě ukrýváno. Pachatel ale stále udržuje intimní život i s partnerkou. Ta se tak v případě odhalení zneužívání často staví na stranu pachatele právě z tohoto důvodu. Narůstá také počet případů, kdy se tohoto jednání dopouští pachatel za vědomí, avšak nepochopitelné pasivity matky. Panuje všeobecná domněnka, že když byl někdo jako dítě zneužíván, často v dospělosti zneužívá i on sám.¹⁸

¹⁸ CHMELÍK, J. a kol. Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, s.174

5 Oběť

Obětí sexuálně motivovaného činu se stává každá osoba, na které je vykonán tento trestný čin i ve stádiu pokusu. Obětí se může stát prakticky kdokoli, avšak i zde se dají uvést faktory, které mohou riziko zvýšit. Oběťmi jsou zpravidla ženy, zjevně slabší, jednoduššího intelektu, nebo jen ty, které se vyskytly na nesprávném místě v nesprávnou dobu. Statistiky ohledně těchto činů jsou k nalezení v každé zemi, avšak je všeobecně známo, že skutečná čísla jsou mnohem vyšší. Za oběť je považována fyzická osoba, které bylo ublíženo na zdraví, nebo pokud bylo trestným činem zapříčiněno úmrtí, též příbuzný v přímém pokolení, sourozenec, manžel nebo registrovaný partner, druh, je-li osobou blízkou, se považuje za oběť. Do zvlášť zranitelné skupiny řadíme: dítě, osobu, která je postižena mentálním nebo fyzickým hendikepem, smyslovým nebo psychickým poškozením. Sem také řadíme oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v oblasti sexuální, nebo oběti trestného činu při obchodování s lidmi a která zahrnuje násilí a hrozbu násilím. Také pornografií a šířením pornografie.¹⁹

5.1 Druhy obětí

Oběti se dají dělit do několika skupin. Nejznámější typologii obětí vytvořil E. A. Fattah, který se zaměřil na interakce mezi obětí a pachatelem. Výsledkem je rozdělení obětí do 5 skupin.²⁰

První skupinou obětí je zúčastňující se oběť. Tato skupina obětí je nejpočetnější. Obecně se má za to, že až 70 % obětí trestných činů pachatele zná. Samotnému činu tak mohou předcházet interakce, které ale v budoucí oběti nemusí vyvolat žádný strach, nebo tušení blížícího se nebezpečí. Motiv pachatele se utváří někdy dlouhé měsíce, někdy je zkratkovitý. Oběť vůbec nemusí tušit, že je pro pachatele jakkoli zajímavá, pachatel se nemusí chovat nijak nápadně. Může s obětí normálně komunikovat, nebo se jí stranit a pouze oběť pozorovat. Vždy ale činu předchází určitá interakce mezi touto dvojicí.

¹⁹ GRIVNA, T.; SCHEINOST, M.; ZOUBKOVÁ, I., Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, s. 112

²⁰ ČÍRTKOVÁ, L. Forezní psychologie. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, st. 113

Nezúčastňující se oběť je druhou skupinou. V této skupině jsou oběti, které pachatele vůbec neznají. Nikdy s ním nehovořily, ani nepřišly nijak do styku. Oběť neměla žádnou šanci se blížícímu nebezpečí vyhnout.

Provokující oběť je třetím druhem. Do této kategorie patří lehkomyšlnější ženy, které se buď záměrně, nebo kvůli nedostatečné informovanosti dopouští provokování pachatele ke skutku. Tyto oběti výrazně podceňují nebezpečí v podobě sexuálních útoků, pohybují se často a samy na místech, které nejsou bezpečné, nebo velice špatně odhadují chování potencionálních pachatelů. U těchto obětí se objevují výrazné osobností předpoklady pro viktimizaci.

Latentní oběti jsou předposlední skupinou obětí a patří sem oběti, u kterých neznáme výši způsobené újmy. Velká latence se dá předpokládat hlavně u činů v rodinách, nebo když je pachatelem blízká osoba, kterou chce oběť buď chránit, nebo se jí bojí. Latence u sexuálních trestných činů je velice vysoká. Průzkum Bílého kruhu bezpečí v roce 2009 uvádí, že pouze 3 ze 100 žen, na kterých bylo spácháno sexuální násilí tento skutek také nahlásilo.

Nepravá oběť je poslední skupinou a patří sem ženy, které se staly pouze jakousi nápodobou skutečného objektu chůtče pachatele. Tyto ženy se zpravidla ne svojí vinou vyskytnou na nepravém místě v nesprávný čas a obětí se stanou pouze náhodou.

V literatuře lze nalézt ještě další typy obětí, a to:

- predestinovaná oběť: osoba, která pouze simuluje újmu
- hypertrofující oběť: oběť, která zveličuje skutečně utrpěnou újmu
- dobrovolná oběť: v tomto případě se jedná o osobu, která vyslovila s poškozením souhlas (například oběť masochistických praktik)

oběť recidivista: osoba, která se opakovaně stává obětí například svou naivitou, důvěřivostí či nebezpečnými aktivitami.²¹

²¹ NOVOTNÝ, O., et al. Kriminologie. 3. vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 160

5.2 Viktimnost

Viktimnost by se dala definovat jako soubor předpokladů, které určují míru pravděpodobnosti, že se člověk stane obětí trestného činu. Tuto pravděpodobnost ovlivňuje hned několik faktorů. Nejprehlednější je rozdělení faktorů na sociální, osobnostní a behaviorální.²²

Do sociálních faktorů řadíme zejména profesi oběti. Dalším důležitým ukazatelem je sociální vrstva, ve které se oběť pohybuje a kde vyrůstala, taktéž styl výchovy. Sociálním faktorem je i příslušnost v minoritním skupinám obyvatel, příslušenství v náboženských skupinách, či jiná vazba na sociální skupinu. Osobnostní faktory jsou soubor charakteristických vlastností člověka, které ho činí náchylnějším k předpokladu stát se obětí určitého trestného činu. Do behaviorálních faktorů počítáme rizikové chování jedinců, například vyhledávání nebezpečných míst, nebo provokace, lehkomyšlné chování a podobně.

5.3 Následky trestných činů

Oběť si ze sexuálního napadení odnáší újmu, především psychickou a fyzickou, a to jak primární, sekundární, tak i terciální. Mezi nejběžnější projevy patří stres až posttraumatická porucha, úzkosti, únava, nesoustředěnost. K dalším typickým projevům patří i nástup deprese, která může ústít až po agresi ať už k okolí, nebo k sobě samému. Oběť se může začít sebepoškozovat, nebo začne mít sebevražedné sklony. Dalším projevem může být porucha příjmu potravy, nebo oběť začne zneužívat alkohol, či jiné omamné látky. V neposlední řadě se sem řadí poruchy spánku, změny chování buď v osobním životě (neochota navazovat sexuální kontakty, nebo naopak promiskuita), nebo v pracovním životě (neomluvená absence, výkyvy ve výkonech, nezáměr o práci). U nezletilých obětí se dostavuje zpravidla zhoršení prospěchu, absence ve výuce, nebo ukončení studia. Oběť se také může začít vyhýbat určitým místům, nebo činnostem, které v ní mohou vyvolávat vzpomínky na prožité trauma. Fyzické následky mohou mít podobu poranění pohlavních orgánů, nechtěné těhotenství, nebo nákaza pohlavně přenosnou nemocí. Statistiky uvádějí, že trauma ze zážitku vyprchá z oběti zpravidla do dvou let. Ale vzpomínka na událost, pokud se ženě nepovede ji zcela vytěsnit, zůstává doživotně.

²² ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, st. 113

5.4 Práce s obětí

Průběh vyšetřování je stresující i pro zasahující osoby. Výslech těchto obětí by ideálně měl probíhat za asistence psychologa, protože nevhodně zvolené otázky mohou trauma oběti ještě prohloubit. Policisté vedoucí výslech by měli být na tyto situace proškoleni, avšak ne vždy jsou. Typickým modelem špatně vedeného výslechu oběti znásilnění je scéna ze seriálu Případy 1. oddělení, kde se kpt. Pražák větami typu „Sakra ženská, byla jste s tím chlapem zavřená ve výtahu a teď mi neumíte říct, jak vypadal?“ snaží dostat popis pachatele ze zcela vystresované oběti na lavičce před jejím bytem. Správně vedené vytěžování oběti by mělo probíhat v místnosti tomu uzpůsobené, a hlavně vhodně zvolenou verbální i neverbální komunikací. Policista by měl dodržovat vhodnou vzdálenost od oběti. Optimální vzdálenost mezi obětí a policistou neexistuje, obecně ale platí, že rostoucí vzdálenost zvyšuje o pocit oficiality a neosobnosti jednání. Proto je v tomto ohledu nejlepší řídit se reakcemi oběti.²³ Dalším bodem je snažit se navázat oční kontakt, i přes to, že oběť se mu většinou vyhýbá. Měl by také oběti věnovat pozornost, některé oběti často mlčí a nechtějí mluvit a vyslyšající má tendenci začít se věnovat jiné činnosti (hraní s propiskou, pohled z okna), což oběť dál odrazuje od kontaktu. Ve verbální komunikaci je pro člověka, který vede výslech oběti hned několik důležitých bodů. Primárně je vhodné zvolit klidný, tlumený a pomalý styl mluvy. Dělat mezi jednotlivými větami delší pauzy, aby měla oběť pocit, že může začít mluvit. Dále je také vhodné vyvarovat se otázkám, které by mohly mít vyčítající podtext, či otázkám, které by mohly v oběti vyvolat pocit, že se sama vystavila riziku.

U výslechů dětí, nebo mladistvých je situace složitější. Před zahájením každého výslechu by se měl vyslyšající seznámit s duševní a rozumovou úrovní vyslychaného. Dále je nutné vést výslech na komunikační úrovni dítěte (nepoužívat odborné názvy a pojmy, kterým dítě nerozumí). Je vhodné mluvit v jednoduchých a krátkých větách. Nedílnou a velmi vhodnou pomůckou jsou demonstrační loutky, které jsou známé pod názvem Jája a Pája. Jde o textilní hračky opačného pohlaví, které mají znázorněny i pohlavní orgány. Dítě na nich velmi snadno a formou hry ukáže co se odehrálo. Pro výslech dětí jsou i uzpůsobené výslechové místnosti, které mají navodit příjemnou atmosféru a vyvolat v dítěti neformální dojem. Tyto místnosti se mají podobat dětským pokojům, jsou zde i jiné hračky a předměty, které mají celou situaci dítěti ulehčit.

²³ ČÍRTKOVÁ, L. Policejní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, str.222

5.5 Práva obětí trestných činů

Podle odhadů je v ČR ročně znásilněno asi 7 000 žen. Všechny tyto ženy mají právo na spravedlnost. Avšak ne všechny se rozhodnou tohoto práva využít. Důležité je, že všechny tyto ženy mají právo na zdravotní ošetření, právní pomoc a psychosociální podporu. První kroky po znásilnění, pokud do zdravotní stav oběti dovoluje, by měly vést do zdravotnického zařízení, kde je oběti poskytnuta neodkladná péče, také se zde dají zajistit důkazy o pachateli (sliny, sperma, pot a další). V neposlední řadě zde také může oběť získat kontakty, kam se obrátit pro právní pomoc.

Advokát, který se oběti bude věnovat, bude nezbytnou spojkou mezi ní, policií a poté soudy. Je tu pro to, aby podal za oběť trestní oznámení a hájil její práva po celou dobu řízení. Pozice oběti trestných činů v trestním řízení velice výrazně posiluje a chrání zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, který je účinný od 1.8.2013. Bezplatné rady mohou také poskytnout specializované neziskové organizace. Podání trestního oznámení zde bude doporučeno, ale není podmínkou pro poskytnutí pomoci. Ročně se této příležitosti chopí několik stovek žen. Podle platných právních předpisů Policie ČR musí přijmout každé trestní oznámení. Podání trestního oznámení lze uskutečnit buď písemně, nebo ústně, a to na služebně policii (nejlépe kriminální, kvůli diskrétnosti a odbornosti ve vedení vyšetřování), nebo státním zastupitelství nejlépe v místě, kde k trestnému činu došlo.

Psychosociální podpora je nezbytnou součástí rekonvalescence oběti a její pojetí je široké. Tuto podporu mohou nabídnout sociální pracovníci, psychologové, psychoterapeuti, nebo i psychiatři. Hlavní pro oběť v tomto stádiu je určitě to, aby ji někdo vyslechl, pochopil a nasměroval, jak se s prožitým traumatem vyrovnat. Oběť nesmí mít nikdy pocit, že je na nastalou situaci sama. Pomoc a podporu si každá oběť zaslouží, nehledě na svůj sociální status. V České republice má oběť trestné činnosti nárok na peněžitou pomoc od státu. Nárok na tuto pomoc má každá oběť, které vznikla škoda na zdraví. Pomoc představuje paušální částka 25 000 Kč, avšak částka může být vyšší, pokud oběť prokáže ztrátu na výděлку v době léčení, nesmí ale překročit celkovou výši 450 000 Kč. Žádost je třeba podat neodkladně na ministerstvu spravedlnosti, které rozhodne, zda bude peněžité pomoci poskytnuta, či nikoli.²⁴

²⁴ BENEDICT, H. To není vaše vina! Havlíčkův Brod: One Woman press, 2003. Zotavování žen, s. 127

Některé evropské země, spolu se zeměmi Severní Ameriky, zřídily organizace, které pracují na bázi dobrovolnosti, a které se starají o oběti trestných činů. Velice známá je organizace s názvem Victim Support, která byla založena ve Velké Británii v roce 1974.²⁵

V České republice je největším spolkem, který se specializuje na poskytnutí pomoci obětem trestných činů, je tzv. Bílý kruh bezpečí. V roce 1991 v Praze zahájil svou činnost a byl založen čistě na práci dobrovolných pracovníků (právníků, lékařů, sociálních pracovníků, psychologů, policistů atd.). Bílý kruh bezpečí pomáhá i v oblasti jako je prevence kriminality, poskytuje okamžitou pomoc obětem tím, že nabízí různé neformální služby a pomáhá zvládnout problémy se zlepšením postavení poškozených. V České republice fungovalo v roce 2015 až 19 poboček Bílého kruhu bezpečí.²⁶

²⁵ GŘIVNA, T.; SCHEINOST, M.; ZOUBKOVÁ, I., Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, s. 135

²⁶ GŘIVNA, T.; SCHEINOST, M.; ZOUBKOVÁ, I., Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, s. 131

6 Viktimizace

Výraz viktimizace označuje proces poškozování a způsobování újmy, čímž se fakticky jedinec stává obětí trestného činu.²⁷ Přestože se zdá, že obětí se člověk stává pouze v jednom okamžiku, opak je pravdou, Tento proces se skládá z několika částí a samotný trestný čin je pouze začátkem. V tomto procesu jsou důležité 3 základní atributy, a to chování oběti v průběhu trestného činu, vztah oběti a pachatele a míru viktimizace.

6.1 Chování oběti

Ve většině případů sexuálních útoků může oběť v jejich průběhu ovlivnit svým chováním výslednou újmu, která jí bude způsobena. Chování oběti před samotným činem může být důvodem, proč k útoku dojde. Pachatele může vyprovokovat buďto příliš přátelské chování oběti, které si pachatel špatně vyloží, nebo naopak nezájem oběti. Pokud oběť pachatele například urazí odmítnutím, může být útok agresivnější. K vlastní viktimizaci může oběť přispět i neopatrností, kdy se například pustí do rozhovoru s neznámým člověkem, se kterým následně odejde mimo dosah ostatních, nebo nasedne do auta k neznámému. Chování oběti během útoku se velice výrazně liší. Někdo má tendenci se s pachatelem pokusit vyjednávat, někdo prosí o to, aby svého chování zanechal, jiné oběti se snaží aktivně fyzicky bránit, volat o pomoc, ale najdou se i oběti, které pouze pasivně čekají, až bude po všem. Obecně se bohužel nedá říci, který model chování je nejlepší. Vše závisí na povaze a momentálním psychickém rozpoložení pachatele, které oběť v podstatě nemá šanci odhadnout. Některého pachatele může pokus o obranu oběti vyděsit a svého chování zanechá, jiného může naopak vybudit k vyšší agresivitě útoku. I pasivita oběti může donutit pachatele k ukončení jednání, pokud má pachatel potřebu vidět a slyšet, že oběti ubližuje. I když by se dalo říci, že i oběť má na spáchaném trestném činu svůj podíl, je potřeba si uvědomit, že jediný, kdo nese odpovědnost a vinu je vždy pouze pachatel. Avšak i v dnešní společnosti jsou bohužel i v zaměstnáních, které přichází do styku s oběťmi těchto trestných činů i lidé, kteří tuhle skutečnost zcela nerespektují a chovají se k oběti, že si za celou událost může sama, což vede k prohloubení traumatu oběti a sekundární viktimizaci.

²⁷ ČÍRTKOVÁ L. Forenzní psychologie. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, s. 116

6.2 Vztah oběti a pachatele

Ve většině případů existuje již před spácháním činu určitý vztah mezi obětí a pachatelem. Tyto vztahy se dají rozdělit na vztahy objektivní povahy, což jsou například spolubydlíci ze stejného bytového domu, nebo kolegové z pracoviště, nebo jakýkoli člověk, se kterým oběť přicházela pravidelně do kontaktu, ale nemusela mu nikdy věnovat větší pozornost. Další kategorie jsou vztahy subjektivní povahy, které označují bližší vztahy mezi obětí a pachatelem.

Může se jednat o partnery, milence, rodinné příslušníky, přátele a podobně. Tyto vztahy výrazně ovlivňují jak samotný čin, tak situaci po něm. Někdy však může být vztah k oběti pro pachatele nevýhodou, protože oběť může pachatele poznat a tím usnadnit jeho dopadení.²⁸ Ovšem u vztahů subjektivní povahy dochází nejčastěji k latenci. Oběť není schopna se postavit vlastní blízké osobě, ať už ze strachu ze samotného pachatele, reakce rodiny a blízkých, nebo třeba i proto, že nechce trestním oznámením pachateli ublížit a jeho chování sama pro sebe omlouvá.

6.3 Primární, sekundární a terciální viktimizace

Trestný čin sám o sobě je pouze začátkem procesu pochodů a situací, kterým musí oběť čelit. Soubor těchto procesů se nazývá viktimizace neboli způsobování újmy. Primární viktimizace označuje újmu, která byla způsobena v přímé souvislosti se spáchaným trestným činem. Sekundární viktimizace označuje vedlejší negativní následky, které již s pachatelem nemusí přímo souviset. Ve výjimečných případech dochází i k terciální viktimizaci, kdy oběť ani po delším časovém odstupu stále pociťuje následky trestného činu a není zcela schopna navázat na svůj dosavadní styl života.

6.3.1 Primární viktimizace

Primární viktimizace označuje přímo proces, kdy se oběť stává obětí a pociťuje újmu jak na zdraví, tak na psychice. Trestný čin je bezpochyby silným negativním zásahem do života jedince. Člověk se náhle setkává se svévolnou nenadálou událostí, na kterou nebyl připraven. Trestný čin však pouze uvozuje další pochody, které se v člověku odehrají, a také z něj mimo jiné plyne celá řada povinností, jimž se bude muset v trestním řízení v roli poškozeného podrobit.²⁹ Podle L. Čírtkové vznikají v tomto procesu takzvané primární rány, které dělíme na fyzickou, finanční a emocionální újmu.

²⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminální právo. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 40

²⁹ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. Pomoc obětem a svědkům trestných činů. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, s. 13

U fyzické újmy hovoříme o zraněních jak lehčího, tak vážnějšího charakteru a patří sem úplně všechna poranění, ke kterým došlo v průběhu trestného činu, ať už je pachatel chtěl, nebo nechtěl způsobit. Finanční újma označuje veškeré finanční ztráty, ke kterým u oběti došlo. Patří sem poškození, nebo odcizení majetku, ušlý zisk a náklady na léčení.

Emocionální újma je třetí a nejobsáhlejší kategorií újmy, ke které u oběti pravděpodobně dojde. Emocionální újma se liší u každé oběti a je závislá na několika ukazatelích. Nejvýznamnějším ukazatelem je osobnostní založení jedince a charakter. Některé oběti mohou trpět jen mírnou úzkostí, ale u jiných může docházet k rozvoji deprese, fobií, nespavostí a dalších negativních důsledků. Emocionální újma se dá bohužel jen těžko objektivně posoudit, protože ji oběť sama mnohdy neumí popsat. Abychom se mohli alespoň pokusit pochopit, co se odehrává v hlavě oběti, je nutné si vysvětlit, jak vlastně emocionální újma vzniká. Trestný čin otřese základními životními předpoklady a iluzemi, které jsou nezbytné pro správné „fungování“ osobnosti člověka.³⁰ Jedná se hlavně o ztrátu iluze o dobrém světě, která vychází z naší základní lidské potřeby bezpečí. Pro oběť, která doposud žila v pocitu bezpečí, dochází v podstatě k zhroucení celého pilíře, kdy si najednou není jistá, zda se bude ještě někdy cítit bezpečně, svět nově vidí jako neznámé a nebezpečné místo a zažívá pocity nekončícího strachu.

Dále oběť přichází také o iluzi kontroly, která vychází z potřeby seberealizace. Oběť přichází k myšlenkám, že nemá pod kontrolou ani vlastní život, protože došlo k ní nezaviněné události, která významně ovlivnila její život. Oběť tak získává pocit, že je ve světě jen určitou loutkou a ona nemůže ovlivnit kdo, kdy a jak zatahá za provázek. Dalšími aspekty primární újmy jsou také pocity zneuctění, kdy se oběť nově musí vyrovnat s tím, že jiný člověk manipuloval s jejím tělem proti její vůli a způsoby, které jsou pro oběť nepochopitelné a ponižující. Ztráta pocitu důvěry je velkým zásahem do života oběti, dochází k ní především, pokud byl mezi obětí a pachatelem blízký vztah. Oběť tak musí čelit faktu, že musí přehodnotit, komu věřila a komu bude nadále věřit. Pomoc obětem sexuálně motivovaných činů rozhodně nespočívá jen v dopadení a potrestání pachatele, ale měla by spočívat hlavně v psychické pomoci oběti, která zažila útok na to nejcennější, co člověk může mít, a to na vlastní integritu.

³⁰ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. Pomoc obětem a svědkům trestných činů. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, s. 14

6.3.2 Sekundární viktimizace

Sekundární viktimizace označuje vedlejší negativní důsledky spáchaného trestného činu.³¹ Jedná se o újmu, která souvisí s reakcí formálního i neformálního okolí. Do formálního patří orgány činné v trestním řízení, do neformálního rodina, blízcí, spolupracovníci, sousedé a další. Dá se říci, že sekundární viktimizace nemá přímou souvislost se spáchaným trestným činem, ale je výsledkem reakce institucí a jedinců v okolí oběti, kteří mohou tuto viktimizaci zcela minimalizovat, v reálném světě, ale bohužel dochází k pravému opaku a sekundární viktimizace se stane pro oběť velmi významnou.

Zdrojem sekundární viktimizace jsou nejčastěji zasahující policisté, kteří mohou oběť traumatizovat necitlivým přístupem a také média. Případy sexuálního násilí jsou zvláště pro bulvární média velmi zajímavým tématem a redaktoři těchto deníků často zveřejňují jména, bydliště, pracoviště a další citlivé údaje o obětech. Oběť tak musí čelit tomu, že si o jejím otřesném zážitku přečte téměř každý z jejího okolí a následují další necitlivé otázky od těchto jedinců, kteří nedokážou zkrotit svou touhu po senzaci a oběť neustále vystavují dalšímu a dalšímu tlaku. V článku se také mohou vyskytnout nepodložené domněnky redaktorů o motivu pachatele, okolnostech případu a další nevhodné smyšlenky. Ani seriózní média ovšem neinformují vždy správnou formou, zde je důležité si uvědomit, že téměř každý redaktor klade touhu po perfektním článku nad psychický stav oběti a tím přispívají k hlubší viktimizaci, než u oběti muselo dojít.

Ochrana sama sebe před sekundární viktimizací je často důvodem, proč oběť trestný čin nenahlásí. Oběť často upřednostní myšlenku, že o traumatizující události nebude muset s nikým mluvit před touhou po spravedlnosti a potrestání viníka. Tyto oběti se pokoušejí vyrovnat s událostí samy, což se ne vždy povede. Oběť také může nadále zůstat v kontaktu, ne-li v jedné domácnosti s pachatelem, a to její psychický stav neustále zhoršuje. Mnohé oběti se tak svou nečinností dobrovolně odsoudí k doživotním depresím a pachatel může v páchání trestné činnosti pokračovat dále.

³¹ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H., et al. Základy kriminologie a trestní politiky. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, s. 159

Podíl latence je u mravnostní kriminality opravdu vysoký a dle mého osobního názoru jsou hlavním důvodem právě zdroje sekundární viktimizace. Každý člověk, ať už z postavení své profese, rodinného příslušníka, kamaráda, nebo známého by měl ovládat hlavní zásady komunikace s obětí trestné činnosti. Reakce prvních osob, kterým se oběť svěří je rozhodující v procesu sekundární viktimizace a tyto osoby bohužel často, ač nechtěně způsobují oběti další šrámy na duši.

6.3.3 Příčiny sekundární viktimizace

L. Čírtková ve své knize³² rozděluje příčiny sekundární viktimizace do tří kategorií. První kategorií jsou strukturální příčiny, které vyplývají z formálních předpisů. Jedná se o výslechy policistů, které jsou často opakované, účast při soudním řízení a s ním spojené setkání oběti a pachatele. Do této kategorie tedy patří všechny zdroje viktimizace, které jsou spojené s průběhem vyšetřování a soudního procesu, které jsou podle českého platného práva nutné k odsouzení pachatele. Sociálně psychologické příčiny jsou druhou kategorií příčin sekundární viktimizace. Tato kategorie je velice obsáhlá, protože zahrnuje všechny mýty a stereotypy, které kolují o obětech trestných činů. Nejčastějším problémem zde bývá fakt, že drtivá většina lidí, když se dozví o spáchání sexuálně motivovaného trestného činu má tendenci se přiklonit k teorii, že oběť si za něj může sama, nebo k němu svým chováním pachatele vyprovokovala. Jde zde přitom o přirozený obranný mechanismus lidí, který nám napovídá, že v našem bezpečném a vyrovnaném světě se přece nemůže odehrát něco takového bez příčiny. Když se zaměříme na mýty, které o znásilnění kolují, tak nejčastěji se dozvíme, že každá žena ve své podstatě touží být znásilněna, skutek samotný si užívá a na oběť si pouze hraje. Velice rozšířené je také tvrzení, že pokud by žena skutečně chtěla, mohla se ubránit, nebo pachatele od jednání jinak odradit. Tyto mýty přebývají v naší společnosti již velmi dlouhou dobu, dostaly se tak do hlubokého povědomí veřejnosti a umožňují tak přenos viny, nebo její části na oběť. Třetí a poslední kategorií jsou individuální příčiny. Spadají sem postoje, chování a přístup jednotlivců, kteří přicházejí do kontaktu s obětí. Zde se objevuje nebezpečný fenomén fascinace některých lidí trestným činem, kdy se jedinec snaží zjistit o skutku všechny detaily a oběť je tak pouhým zdrojem informací. V této situaci je tak kladen větší zřetel na to, co se stalo než na osud oběti.

³² ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. Pomoc obětem a svědkům trestných činů. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, s. 17-18

6.3.4 Podstata sekundární viktimizace

Podstatou sekundární viktimizace je nezájem o potřeby oběti a ochranu její důstojnosti. Hlavními potřebami, jejichž přehlížení je podstatou sekundární viktimizace, jsou potřeba přiměřené důvěry, potřeba získat informace a potřeba bezpečí.³³ Ke ztrátě přiměřené důvěry dochází často při výslechu. Oběť bývá zaskočena jeho průběhem, délkou a nespočtem doplňujících otázek, které vyvolávají v oběti pocit, že jí nikdo nevěří, a i vyslyšající se snaží její tvrzení zpochybnit. Mnoho výslechů začíná pouze tím, že vyslyšající dá pokyn oběti, aby mu převyprávěla, co se stalo. Lepším řešením by bylo, kdyby vyslyšající na začátku oběť seznámil s průběhem výslechu, upozornil ji na to, že ze své pozice musí klást doplňující otázky, které jsou potřebné k vyšetřování, popřípadě k identifikaci pachatele. Také by bylo vhodné dát oběti najevo, že vyslyšajícímu nejsou emoce oběti na obtíž a v případě, že se oběti v průběhu výslechu přitíží, udělat menší pauzu. Často se může na duši oběti negativně podepsat i fakt, že úředník se snaží výslech udělat co nejrychleji bez ohledu na to, že ne každá oběť je zcela schopna o svém prožitku podat objektivní zprávu s časovou sousledností. Role poškozeného v trestním řízení s sebou nese nespočet nových situací, práv a povinností, které pro laika mohou být velice nepřehledné. Zde se opět může negativně odrazit nedostatečná ochota poučit oběť o všech náležitostech a časový prostor, který je jí věnován. Oběť tak může často neprávem nabýt dojmu, že je pro orgány činné v trestním řízení pouhým důkazem, a ne lidskou osobou.

Potřeba bezpečí je jedna ze základních potřeb každého člověka a její narušení může znamenat velkou ránu pro další život oběti. Ta se může obávat opakování trestné činnosti, nebo že se obětí může stát někdo z jejích blízkých anebo může začít pochybovat o celém systému a fungování světa. Je důležité si uvědomit, že pro citlivější jedince může viktimizace znamenat úplné zboření jejich hodnotových žebříčků. Proto je potřeba při každém kontaktu s obětí mít tento fakt na paměti a vyvarovat se jakémukoli rozrušení. Podobně, jako jsem se věnovala u primární viktimizace primárním ranám, je potřeba si představit i sekundární rány. Na rozdíl od primárních ran, jsou ty sekundární výlučně psychologické. V současnosti se má za to, že mohou oběť zraňovat krutějším způsobem než rány primární.³⁴ Sekundární rány jsou tvořeny trojicí pocitů, a to pocitem nespravedlnosti, pocitem nedůstojnosti a pocitem izolace.³⁵

³³ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, s. 19

³⁴ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, s. 20

³⁵ ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, s. 118 a 119

6.4 Dynamika prožívání újmy

Prožívání újmy a následné vyrovnání se s následky je velice individuální a probíhá v podstatě u každé oběti jinak. Přesto jde tento proces rozdělit do 3 fází³⁶.

1. Fáze šoku

První fáze nastává bezprostředně po útoku a přetrvává od pár hodin do pár dní. Oběť je zaskočena prožitým traumatem a neumí zpracovat nával emocí a myšlenek. Uplatňují se zde hlavně obranné mechanismy, zejména popření. Oběť nemůže a nechce uvěřit tomu, co se událo, může se chovat zmateně, není schopna racionálního úsudku, často utíká daleko od místa činu. V následujících okamžicích se zpravidla projevují dva vzorce chování. Prvním je expresivní vzorec, u kterého oběť své emoce projevuje naplno a okolí je tudíž jasné, že byla oběť něčím zasažena. Oběť se může chovat až mírně agresivně ve snaze utéct, nebo pláče, klepe se a vykazuje další jasné signály silného prožitého traumatu. Druhým vzorcem je kontrolovaný vzorec chování, kdy oběť navenek nevykazuje žádné známky újmy. Na první pohled se tedy zdá, že k žádnému zločinu nedošlo, oběť se chová klidně, komunikuje a nejeví žádné očividné známky traumatu. Z tohoto důvodu může být taková oběť neprávem pro neproškoleného zasahujícího policistu nedůvěryhodnou.

2. Fáze hojení

Fáze, při které se oběť vyrovnává s nastalou situací. Většinou se zde střídají dvě polohy, a to intruse a vyhýbání se. Při intrusi oběť komunikuje o události s rodinou, přáteli a opakovaně se k trestnému činu ve vyprávění vrací a formou jistého vypovídání se se snaží dojít k úlevě. V poloze vyhýbání se se oběť snaží vyvarovat všech rozhovorů o traumatu, snaží se předstírat, že se nic nestalo a se vším se vyrovnává pouze sama ve svých myšlenkách. U oběti se objevují výkyvy nálad, změny pracovních či studijních výsledků, či jiné odchylky od běžného chování. Fáze hojení, ačkoliv je opět u každého člověka odlišná, trvá poměrně dlouho. Někdy to může být rok i déle.³⁷

³⁶ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, s. 29

³⁷ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, s. 30

3. Fáze zhojení

V průběhu této fáze jedinec prožité trauma zcela zpracovává, dochází k psychické restrukturalizaci oběti a k integraci traumatu do její životní historie. Oběť na prožitý trestný čin nikdy zcela nezapomene a jistě ji ve větší či menší míře změní, ale nyní už pro ni není spojen s tak velkými emocemi a neváže na něj veškerou svoji energii. Místo toho je znovu schopna ji investovat do nových prožitků.³⁸

Průběh vyrovnávání se s prožitkem je zcela subjektivní, a ne vždy si oběť projde všemi třemi fázemi. Bohužel některé oběti se do třetí fáze nikdy nedostanou a jimi prožité trauma jim bude navždy znemožňovat žít plnohodnotný život. Tyto oběti zůstávají emočně upjaty na svůj zážitek a nejsou schopny se těšit z jiných zážitků. U některých obětí může dojít k rozvinutí posttraumatické stresové poruchy, která vzniká jako důsledek extrémního stresového zážitku, který přesahuje běžnou lidskou úroveň pro zvládnutí stresu. K rozvinutí této poruchy zpravidla dochází s větším časovým odstupem a ve většině případů se objevuje u obětí, které neměly příliš silnou prvotní reakci. Hlavními znaky posttraumatické stresové poruchy jsou znovuprožívání události, vyhýbání se místům, nebo podnětům souvisejícím s činem a poruchy spánku, soustředění či podrážděnost. Pokud jsou uvedené příznaky intenzivní a přesahuje-li doba jejich trvání zhruba jeden měsíc, klesá šance na uzdravení. Bez pomoci psychologa mohou potíže přetrvávat i řadu let. U nás se posttraumatická stresová porucha diagnostikuje obvykle tehdy, pokud se příznaky projeví do 6 měsíců po události.³⁹ Přestože se tato porucha neobjevuje u všech obětí, je její výskyt zcela přirozený. Mnoho obětí se za ni stydí a nevyhledají tak včas odbornou pomoc, což velmi výrazně snižuje kvalitu života jak jejich, tak jejich blízkých.

³⁸ GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H., et al. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, s. 143

³⁹ ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, s. 135

7 Důvody latence

Latentní kriminalita je skrytá kriminalita. Jde o tu část kriminality, která vůbec není ohlášena a nestane se tak předmětem trestního stíhání. Latentní kriminalita tudíž značně zkresluje statistické údaje o zločinnosti, které shromažďují orgány činné v trestním řízení. Oproti tomu registrovaná kriminalita je ta, která se stala předmětem trestních úkonů.

Rozhodnutí, zda ohlásit či neohlásit spáchaný trestný čin, není jednoduché. Existuje nespočet okolností, které výrazně ovlivňují rozhodnutí. U nezletilých obětí se počet možností ještě zvětšuje obzvláště pro nedostatečnou rozumovou a sociální vyspělost. Pro ohlášení trestného činu je nezbytné, aby oběť sama identifikovala daný čin jako dostatečně závažný k tomu, aby se obrátila na policii a aby ohlášení vnímala jako akt, který jí má být ku prospěchu, nikoli ku škodě. K hlavním důvodům latence sexuálně motivovaných trestných činů se řadí odmítání přijmout spáchaný čin jako znásilnění. Jednou z podmínek pro ohlášení znásilnění na policii, je, že oběť musí přijmout spáchaný čin jako znásilnění, tzn. aby sama sebe identifikovala jako oběť a násilníka jako pachatele.⁴⁰ V situacích, kdy je oběť s pachatelem emocionálně a sociálně spojena, je obtížné identifikovat tuto osobu jako násilníka. Nezletilá oběť se dostává do pochybností a může se stát, že situaci s odstupem času vyhodnotí jako standartní, což výrazně ovlivní její následující psychologický i sexuální vývoj.

Dalším důvodem latence je odmítání oběti přijmout identitu oběti. Objevuje se u jedinců, kteří mají vysoké sebevědomí, míru hrdosti a jsou na ně od útlého věku kladeny velké nároky. Taková oběť se odmítá smířit s faktem, že jí mohl někdo uškodit. Oběť s tímto životním přístupem bere oznámení trestného činu jako vlastní slabost a přiznání, že nebyla dost silná, aby situaci zabránila. Danou situaci chce vyřešit sama, nepotřebuje od nikoho zachraňovat a často se uchyluje k navštěvování fyzických aktivit, aby předešla riziku, že se skutek bude opakovat. Třetím důvodem je vztah k osobě pachatele. Patří mezi hlavní příčiny malé ochoty oznámit znásilnění. Znásilnění cizím člověkem je pro oběť mnohem jednodušší nahlásit, převážně z důvodu, že u známé osoby pachatele se oběť potýká ještě s pocitem zrady a také viny, že své blízké osobě způsobí problémy. V případě nezletilých obětí přichází útok ze strany rodinných příslušníků, rodinných známých, nebo také třeba ze strany vedoucích školních i mimoškolních a volnočasových aktivit.

⁴⁰ Weiss, P. Etické otázky v psychologii. Praha: Portál, 2011, str. 248

U nezletilých obětí jsou také velmi silným důvodem k latenci okolnosti, za kterých k útoku došlo. Na rozdíl od zletilých obětí se mohou obávat, že při nahlášení znásilnění dojde k odhalení jejich vlastních deliktů. Může se jednat o trávení času s jinými lidmi, než řekli rodičům, porušení večerky, nedovolené opuštění bytu, nebo také užívání omamných látek. Užití alkoholu či drog může být také pro nezletilou oběť omluvou pro sexuální útok, kdy si oběť velmi často namlouvá, že za plného vědomí by se pachatel takto nikdy nezachoval.

Pocity viny jsou dalším důvodem latence, který musí být zmíněn. V souvislosti s tímto důvodem neohlášení znásilnění lze uvést řadu mýtů, například že ženy provokují pachatele svým oblečením a chováním. Oběť se pak cítí za znásilnění odpovědná, protože měla a mohla vyhodnotit své chování jako nedbalé a riskantní. Může se jednat o situace, kdy se oběť nechá odprovdit, pohybuje se večer o samotě na odlehlých místech nebo se vyzývavě obléká.

Stud a hanba je bezesporu největším důvodem latence u nezletilých, ale i zletilých obětí. Faktory snižující pravděpodobnost oznámení znásilnění jsou i obavy z toho, že se o znásilnění dozví rodina a ostatní lidé nebo že oběti jméno bude zveřejněno v souvislosti se znásilněním.⁴¹ To potvrzuje i policejní psycholog PhDr. Jan Pokorný, který říká, že hlavním z důvodů neohlášení znásilnění je pocit studu, hanby a ponížení.

Vážnost poranění oběti je dalším důvodem, který může mít vliv na rozhodnutí, zda znásilnění ohlásit. Oběť totiž v případě, že při činu nedošlo k žádnému vážnějšímu poranění usoudí, že se nejednalo o trestný čin. Nezletilé oběti se totiž často mylně díky své nedostatečné vyzrálosti domnívají, že se na policii hlásí jen činy, při kterých dojde k poranění. Nezletilé oběti také nemusí za znásilnění považovat násilný sexuální akt, který ale neskončil penetrací, což je ve společnosti velmi rozšířený mýtus, který koluje i mezi dospělými.

⁴¹ HOWITT, D. Introduction to forensic and criminal psychology. London: Prentice Hall, 2002. str. 79

Obtíže s dokazováním jsou dalším faktorem snižujícím ochotu oznámit znásilnění. Problematické získávání důkazního materiálu a nulové množství svědků je důvodem, proč si oběť může velmi často myslet, že jejímu tvrzení nikdo neuvěří. Ať už je pachatelem znásilnění známá nebo neznámá osoba, odehrává se většinou někde v ústraní či soukromí. To je právě jeden z důvodů, proč je dokazování problematické. Dalším důvodem je, že oběť se cítí zahanbena a pošpiněná, proto se často po činu drhne dlouhou dobu ve sprše a oblečení, které měla v okamžiku znásilnění oblečené, vypere nebo zničí, čímž však znehodnotí případné důkazy. Jediným svědkem znásilnění je tak pouze samotná oběť, klíčovou roli potom hraje její věrohodnost. Názor veřejnosti, ale i profesionálů, je však při hodnocení žen, které byly znásilněny, ovlivněn řadou stereotypů.⁴² Stereotypy, které říkají, že většina žen se v průběhu znásilnění masivně brání nebo že znásilnění způsobuje hlavně těžkou újmu na tělesném zdraví, se promítají do očekávání tělesných zranění oběti. Jestliže oběť není fyzicky zraněna, nenaplnuje představy o pravém znásilnění jako násilném útočném aktu spáchaném sexuálně deviantním jedincem. Nenaplnění těchto stereotypních představ způsobuje obtížnou akceptaci takového sexuálního násilí jako znásilnění.⁴³

Trestní řízení a subjektivní vnímání zejména psychické zátěže vyplývající z trestního řízení může být dalším z důvodů, které snižují ochotu ohlášení sexuálních útoků. Jak je již uvedeno výše, oběti se mohou obávat stresu spojeného s výslechy, kde jim jsou velmi často kladeny intimní a zraňující otázky, dále stresu spojeným se znaleckým vyšetřením nebo opakovaným setkáním se s pachatelem znásilnění v průběhu soudního líčení.

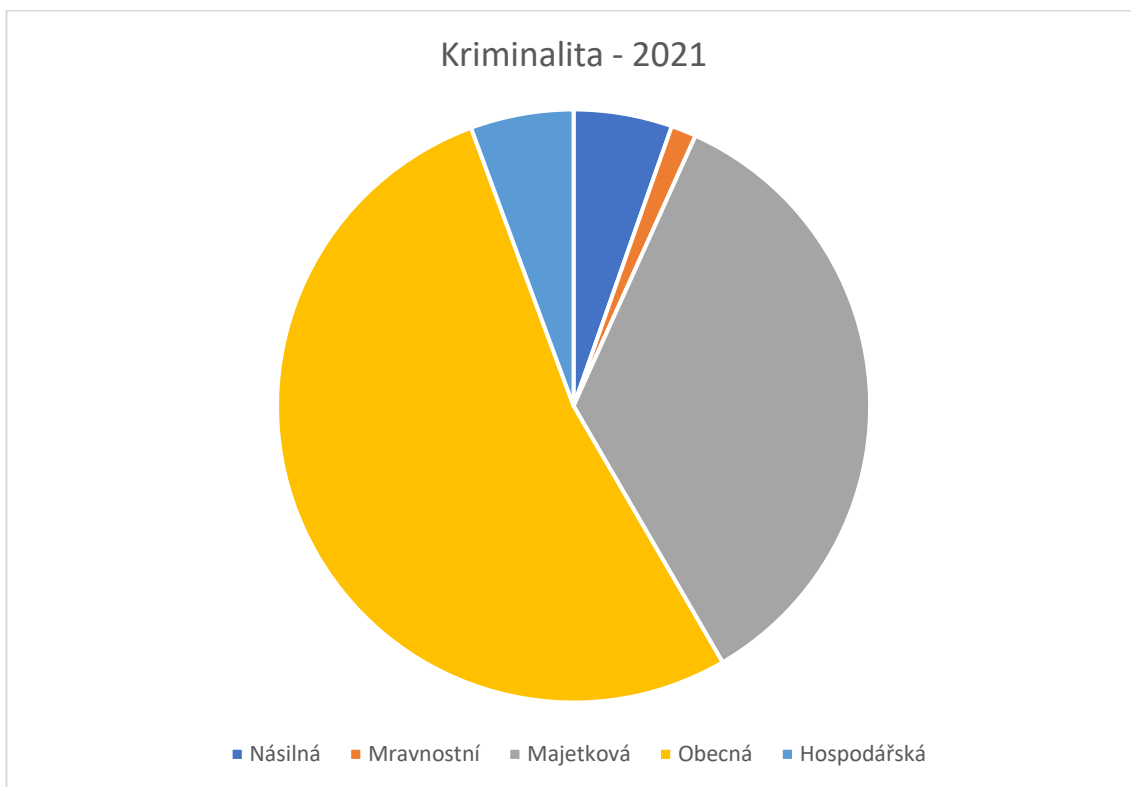
Obecně se dá říci, že hlavním důvodem nenahlášení sexuálně motivovaných trestných činů u nezletilých obětí je zejména sekundární viktimizace, která je jistě výrazným specifikem tohoto druhu trestné činnosti. Nezletilé oběti mívají strach a často si nedokáží plně uvědomit trestnost skutku. Rozhodnutím nenahlásit znásilnění nad sebou ale bohužel vynesou celoživotní rozsudek života ve strachu, pocitu nespravedlnosti, nedůstojnosti a v neposlední řadě také izolace. Tyto oběti se s prožitým traumatem mnohdy za celý život nikdy nikomu nesvěří, problém je neřešený a stává se spouštěčem dalších problémů.

⁴² KOVÁŘ, P. Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva. Praha: Maxdorf, 2008. str 112

⁴³ KOVÁŘ, P. Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva. Praha: Maxdorf, 2008. str 117

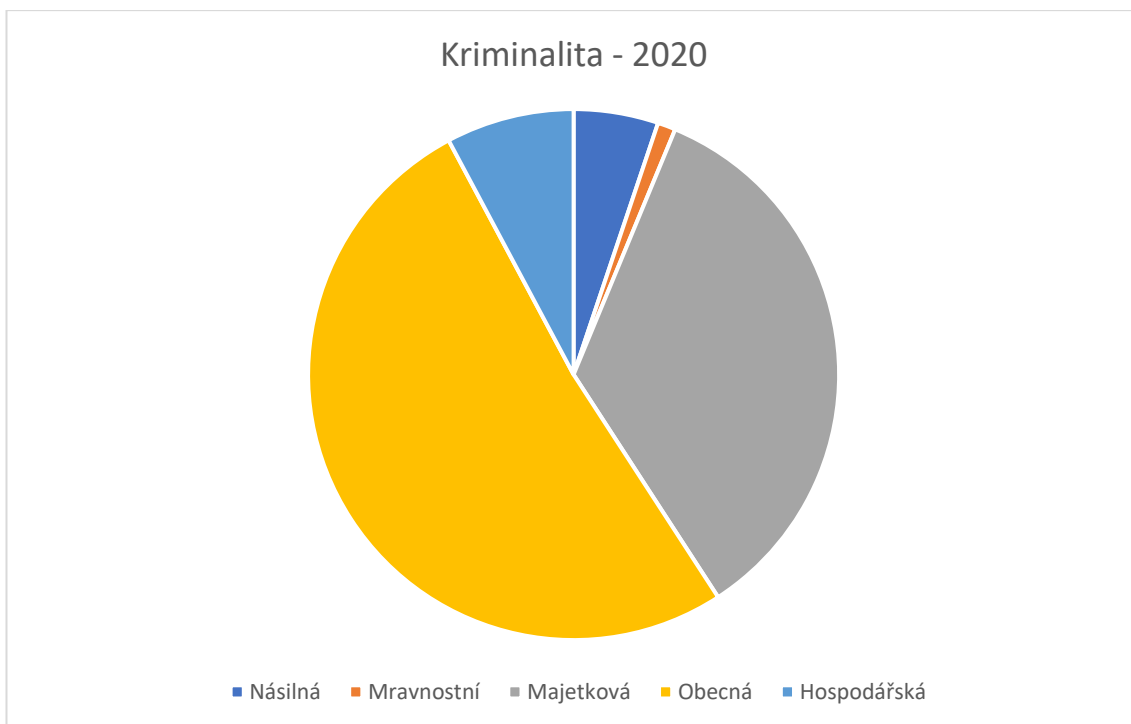
8 Statistiky

V následující kapitole jsou pro větší transparentnost přiloženy grafy kriminality za poslední tři roky (2019–2021). Ve všech třech letech je podíl mravnostní kriminality na celkové celorepublikové kriminalitě pouze 1 %. Je zde ale nutno podotknout, že kriminalitu nelze porovnávat pouze kvantitativně a také fakt, že míra latence je u mravnostní kriminality velice vysoká. Pokud by se míra latence snížila, vyšplhal by se podíl mravnostní kriminality jistě minimálně nad 10 %.

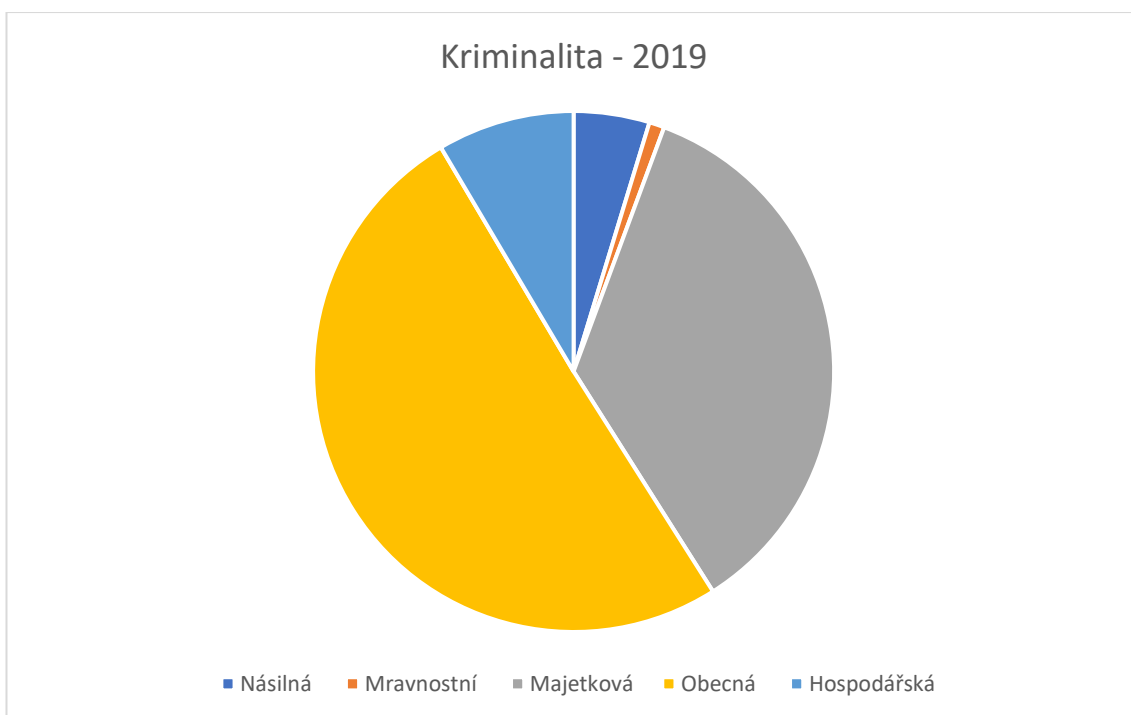

44

⁴⁴ Graf 1, Kriminalita 2021, vlastní zpracování

45

46

⁴⁵ Graf 2, Kriminalita 2020, vlastní zpracování

⁴⁶ Graf 3, Kriminalita 2019, vlastní zpracování

9 Prevence

Prevence obecně znamená předcházení páchaní trestné činnosti. Mluví se tedy o aktivitách, které se odehrávají dříve a mají za cíl zcela předejít a eliminovat možnost, že se trestného jednání pachatel dopustí. Zaměřuje se také na to, co doprovází vznik kriminality, na podněty k páchaní trestných činů, jak kladně působit na pachatele a vytvářet zábrany proti spáchání trestného činu. Ideálním cílem prevence kriminality by byl svět, ve kterém všichni žijí v souladu se zákony i s etickými normami. Rozdělením prevencí se můžeme zaměřit na prevenci v oblasti sociální, situační a viktimologickou.⁴⁷

9.1 Sociální prevence

Sociální prevence je zaměřena na sociální kriminogenní faktory, na jejich určení a výsledné eliminování. Usiluje o to, aby jednotlivci byli odrazováni od nevhodných směrů svého života, nabízejí se jim jiné způsoby, a tak působí jako ochrana a rozvoj jednotlivce. Zároveň tak vzniká vnější kontrola lidského chování, kdy se kontrola realizuje formou reakce společnosti na chování jednotlivce. Od dávných dob je veřejné mínění pro sociálně vyspělého člověka velmi důležité, a tak strach z opovržení, hanby nebo třeba posměchu je pro mnohé důvodem, proč se chovají v souladu se zákonem. V současné době, kdy mají média velký rozsah a sílu, se tato obava ještě zvětšuje. Média, pokud správně uchopí svoji moc, mohou být výrazným pomocníkem sociální prevence. Kromě prevence působí i represe. Při hlavním líčení před soudem by si obviněný měl uvědomit, jak moc je jeho chování nepřijatelné pro společnost, a jak moc ublížil oběti. Současně by ho mělo odradit od páchaní trestné činnosti a spolu s trestem se podílet na jeho nápravě. Represe a prevence v praxi společně působí na pachatele a přispívají ke kontrole kriminality.⁴⁸ Vedle vnější kontroly chování stojí vnitřní kontrola lidského chování, je to seberegulace vlastního chování. Seberegulací je dosažen a vytvořen systém pro vnitřní zábrany jednotlivce.⁴⁹

⁴⁷ NOVOTNÝ, O. a ZAPLETAL J. a kol.. Kriminologie. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, str.142

⁴⁸ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M.; ZOUBKOVÁ, I., Kriminologie. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s.171

⁴⁹ NOVOTNÝ, O. a ZAPLETAL J. a kol.. Kriminologie. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, str.144

9.2 Situační prevence

Každý druh trestné činnosti má svá specifika. Obvykle je to místo a okolnosti, které činu předchází, nebo k němu vedou. Všechna tato poznání se stávají součástí modu operandí a jsou proto základem pro účinnou prevenci v boji s kriminalitou ať již mravnostní nebo i krádeže a vloupání.⁵⁰ Pro tento typ prevence je důležité ztížení přístupu ke spáchání trestného činu, zlepšit viditelnost a dohled nad danou lokalitou. Obzvláště ženy, nezletilý a zjevně slabší jedinci by se měli vyvarovat chození do rizikových míst (parky, lesy, temné uličky). Vyvarovat se vyzývavému chování a oblečení, být obezřetní při setkání s cizí osobou. Vhodné je také být vybaven obrannými prostředky, jako třeba pepřové spreje, paralyzéry a znát základní prvky sebeobrany. Děti by měly být od útlého věku vedeny k obezřetnému chování a náležitě poučeny o nebezpečí, které jim hrozí od cizích lidí.

9.3 Viktimologická prevence

Viktimologická prevence je zaměřena na potencionální oběti. Provádění viktimologických výzkumů je stěžejní pro rozvoj prevence, a proto je mu celosvětově věnována velká pozornost. Poznatky plynoucí z těchto výzkumů jsou stavebním kamenem pro tvorbu prevenčních programů. Zaměřuje se nejen na skutečné oběti, ale především míří na potencionální oběti trestných činů. Aby byly budoucí oběti co nejvíce poučeny o případném nebezpečí, jsou jim předkládány speciální zásady ochrany možných ohrožených osob.⁵¹ Důležitou úlohu zde sehrává i osvětová činnost a poradenství poskytované veřejnosti. Osvětová činnost se zaměřuje na poučení o bezpečném chování ve společnosti, popřípadě jak nejlépe odvrátit blížící se útok. Do viktimologické prevence jsou zahrnuty i výcvikové kurzy fyzické sebeobrany, v neposlední řadě i kurzy psychologické. V rámci terapeutických sezení se pracovníci snaží minimalizovat riziko viktimologické recidivy, což je situace, kdy se stejná oběť stane opakovaně obětí. Stejná snaha je i u pachatelů, u kterých je riziko, že své delikventní chování budou opakovat vyšší a nutnost prevence je tedy bezesporu nutná. Tato prevence probíhá formou psychologických vyšetření, popřípadě zabezpečovací léčby. Cílem prevence je vždy ochránit společnost před pácháním trestné činnosti.

⁵⁰ CHMELÍK, J. a kol. Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, s. 33

⁵¹ NOVOTNÝ, O. a ZAPLETAL J. a kol.. Kriminologie. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, str.180

10 Kazuistika

V empirické části se nachází podrobná kazuistika konkrétního případu znásilnění nezletilé oběti. Je zde uvedena pro potvrzení výše se vyskytujících tvrzení ohledně okolností a následků sexuálně motivované trestné činnosti u nezletilých obětí. Dále také pro nastínění pohledu oběti na událost s různým časovým odstupem. K tomu je ale potřeba nejdříve podrobně převyprávět celý příběh oběti. V popisu spáchání trestného činu, následného děje vyšetřování a všech událostí s ním souvisejícím je pro větší autenticitu používána ich-forma, tudíž je celá tato část velice subjektivní a brána pouze z pohledu oběti.

10.1 Popis případu

Bylo léto, byla jsem spolu s pár mými vrstevnicemi členkou party starších kamarádů. Scházeli jsme se v podstatě denně, nejdříve jen odpoledne, později i po večerech. Přišly první zkušenosti s alkoholem a cigaretami, první větší hádky s rodiči kvůli pozdním příchodům a alkoholu. Až do tohoto léta jsem byla vzornou studentkou, bez větších výkyvů ve studiu a výsledcích. Bez průšvihů, bez kázeňských postihů. Vyrůstala jsem ve stabilní a dobře zajištěné rodině, kde jsem měla v rodičích oporu. Navzdory tomu všemu jsem se, ačkoli teď s odstupem času již vidím, že absolutně nesmyslně, přidala do této party starších lidí, kteří nebyli úplně vzorem dobrého chování. Bohužel, vzhledem ke svému věku, nedostatku zkušeností a špatnému úsudku mi toto chování imponovalo. Paradoxně nejvíce pozornosti mi věnoval nejstarší člen zmíněné party. Byl skoro o 10 let starší a já se cítila dospěle a velice dobře, že si pro přátelství vybral právě mě. Scházeli jsme se z počátku s ostatními, postupem času ale začal vyhledávat pouze moji společnost bez ostatních. Často mě bral v podvečer na pivo a dlouho jsme si povídali. Nikdy nezkoušel navázat bližší kontakt, nikdy se ke mně více nepřiblížil, nikdy by mě nenapadlo, že právě on mi jednou ublíží. Ale stalo se. Jeden letní podvečer mě přišel vyzvednout domů, jako už několikrát předtím. Jako vždy jsem s ním odešla, dobře jsme se bavili, absolutně nic nenaznačovalo, že by něco mělo být jinak. Až do chvíle, kdy mi přinesl panáka tvrdého alkoholu, nechtěla jsem ho vypít, neměla jsem s tímto typem alkoholu žádnou předchozí zkušenost. Dlouho naléhal a já se upřímně ani nenechala nijak extra přemlouvat. Pak jsme si ještě tak přibližně hodinu povídali, poté mi jako vždy nabídl doprovod domů. Cesta k mému bydlišti vedla okolo jeho domu, když jsme procházeli okolo, tak řekl, že má doma krabičku cigaret a potřebuje si pro ni dojít.

Následně mě pozval dovnitř, abych nečekala venku, protože už se stmívalo. Vešli jsme do domu, šla jsem za ním do jeho pokoje, kde si místo hledání cigaret jen sedl na postel a koukal na mě. Ptala jsem se ho proč, on se jen mlčky zvednul a přitáhl mě k sobě. Vůbec jsem nechápala, co dělá, neměla jsem žádné předchozí zkušenosti s muži, vztahy ani sexem. Odtáhla jsem se a řekla, že chci jít domů. To už se jen smál a opět mě k sobě přitáhl, tentokrát už ale s větší silou a začal mě líbat. Dlouho jsme se přetahovali, hlavou se mi nehonily v podstatě žádné myšlenky, myslela jsem jen na to, že se musím dostat pryč, což ale přes jeho sevření nebylo vůbec možné. Bála jsem se, byl fyzicky mnohem silnější a mě začalo docházet, že se z domu jen tak nedostanu. Působil na mě alkohol, byla jsem malátná a slabá. Svlékl mi oblečení a já už se ani nebránila, nemělo to cenu, jen jsem opakovala, že chci jít domů a prosila, aby mě pustil. O časové ose nemám přesnou představu, přišlo mi to jako věčnost, vykonal na mě soulož a následně mě donutil k orálnímu uspokojení, celou dobu mě držel za vlasy a já se cítila neskutečně ponížená. Když došel k vyvrcholení, pustil mě a jen mi suše oznámil, že se můžu obléct a odejít. Vzala jsem rychle svoje oblečení a utíkala domů. Ač nejsem žádný sportovec, celou cestu jsem utíkala, jako kdybych mohla utéct před vlastní pamětí. Což ale bohužel nejde, ač to bude již 14 let stále si vybavuji vše, celý průběh, datum, jaké bylo počasí, co jsem měla za oblečení, co měl za oblečení on. Je to jako vzpomínka vypálená hluboko do paměti, i do duše.

Když jsem doběhla domů, snažila jsem se schovat před rodiči. Před vstupem do domu jsem si otřela slzy a rozhodnutá dělat, že to byl normální večer, vešla dovnitř. Šla jsem hned do koupelny, sprchovala jsem se snad hodinu a stále se cítila tak špinavá a odporná. Měla jsem na těle otisky jeho rukou a při pohledu na otláčeniny se mi před očima znovu a znovu promítalo, co se stalo. Tu noc jsem nespala, stejně jako spousty dalších. Většinu času jsem seděla na posteli a přemýšlela, jak se to mohlo stát. Vyprovokovala jsem ho? Dala jsem mu k tomu záminku? Zasloužila jsem si to? Co když je tohle běžné a já to pouze zveličuju?

Domněnce, že je toto chování běžné nahrávalo i to, že on se choval, jako dřív. Stále za mnou chodil, já se ale vymlouvala, že je mi zle, musím něco dělat doma a podobně. Začala jsem se vyhýbat jak jemu, tak ostatním kamarádům. Chtěla jsem být sama a srovnat se s tím. Myslela jsem si, že to za pár týdnů odezní a budu se moct vrátit do původního stylu života. Mého stranění si všimli i další členové party a začali se vyptávat.

Já neřekla nic, jen, že nemám v poslední době náladu a on přišel s historkou, že jsem se do něj zamilovala a on o případném vztahu vzhledem k našemu velkému věkovému rozdílu nechce ani slyšet. Rázem ustaly otázky, já byla za nešťastně zamilovanou, on za hrdinu a nikdo neměl tendenci klást další otázky.

S příchodem podzimu a nového školního roku přišly další změny. Vzhledem k tomu, že jsem trávila většinu času zavřená ve svém pokoji s myšlenkami, jak se z toho dostat sama a nevěnovala jsem se učení, tak se rapidně propadl můj prospěch. Celkově mé chování bylo jiné, nekomunikovala jsem tak, jako dříve, nesmála jsem se, nevidala se ve stejné míře s kamarády a když už jsem s nimi šla ven, tak to bylo pouze ze zvyku a ze strachu, že pojmu podezření a budou se vyptávat, co se stalo, když se budu stranit do nekonečna. Nikomu jsem se nesvěřila, strašně jsem se styděla, nikomu jsem nevěřila, přišlo mi neskutečné vůbec to říct nahlas. Hledala jsem rady na internetu, ale pokaždé jsem našla pouze doporučení vyhledat odpornou pomoc, to jsem ale nechtěla, věděla jsem, že by se o tom dozvěděli rodiče, a právě před nimi jsem byla odhodlaná tuto skutečnost tajit napořád. Jak bych jim to mohla říct? Jak bych jim to mohla udělat? Co by mi na to řekli? Že si za to můžu sama? Že se jim nelíbilo, s kým se stýkám a měli pravdu? Nebo by naopak trpěli výčitkami, že tomu nezabránili, i když neměli sebemenší možnost? Týdny s těmito myšlenkami byly nekonečné a já se propadala do čím dál hlubší deprese, v podstatě jsem nespala, nejedla, hubla a celkově neprosplávala. Rodiče, hlavně matka si samozřejmě těchto změn všímali, ale já se vždy před otázkami jen zavřela do pokoje.

Až jednou, po telefonátu učitelky ze školy o mém dalším kázeňském prohřešku už to moje matka nevydržela a nastoupila na mě, že chce vysvětlení mého chování. Dlouho jsme se hádaly, až jsem to prostě najednou řekla. Už nebylo cesty zpět. Vyslovila jsem to nahlas a ač se mi ulevilo, tak jsem věděla, že jsem spustila sled nepříjemných událostí. A měla jsem pravdu. Na to, co přišlo nelze být připravený. Spustil se neskutečný kolotoč policejních výslechů, psychologických posudků, testů pravdomluvnosti, ale co bylo horší, tak reakce spolužáků, přátel, okolí. Najednou na mě všichni koukali jinak a já se cítila strašně sama, izolovaná od svého života a měla jsem pocit, že tohle snad musí být jen zlý sen. Jeden den sedím v místnosti, kde na mě míří kamery a vyslychající policista klade otázky, které mi i teď po letech přijdou zcela nevhodné. Například otázky na velikost a tvar penisu pachatele v porovnání s ostatními. Ačkoli jsem již na začátku uvedla, že tohle byla moje první a jediná sexuální zkušenost. Přiznám se, že tento okamžik výslechu se velice často objevuje v mých nočních můrách až do dnešních dní.

Následující den mi ostatní členové party začínají psát, že jsem si to celé vymyslela a pouze se mstím za neopětovanou lásku a že u soudu se všichni postaví za něj. Jeden ze členů party mi napsal, že soud bude věřit jim, protože jich je víc.

Dnes už vím, že takhle díkybohu naše soudnictví nefunguje. Období vyšetřování se mi zdálo nekonečné, děsila jsem se toho, kolikrát budu muset ještě celou událost popisovat znovu. Myslela jsem si, že bude stačit popsat to jednou, opak byl pravdou. Byla jsem vyslýchána několikrát, několika různými osobami a až na zásahy sociální pracovnice jsme se cítila jako pachatel já. Dodnes mám pocit, že jsem pro některé policisty byla jen mladá, ten večer opilá holka, co vlastně ani nevěděla, jestli to chce, nebo ne. Tak se ke mně chovali a vrcholem všeho bylo, když mi mohl pokládat otázky i právní zástupce pachatele. Ten se snažil ze mě udělat již v mém nízkém věku promiskuitní a nedůvěryhodnou osobu. Toto tvrzení díkybohu zcela vyvrátily znalecké posudky jak na mojí, tak na pachatelovu osobu. K soudu jsem díkybohu osobně nemusela. Po tomto martyriu jsem začala docházet na sezení u paní psycholožky a po pár návštěvách u psychiatra začala brát antidepresiva. Pachatel byl odsouzen na 7 let do vězení a tím by měl příběh skončit. Pro všechny ostatní také skončil, zájem okolí po vynesení pravomocného rozsudku začal opadat. Věci se začaly vracet do normálu, na všech úrovních. Jenže někde tam, hluboko v paměti to pořád bylo a pořád to bolelo. Ale stála jsem si za tím, že se to časem zlepší a jako vždy a všechno i tyto rány přebolí.

Postupem času se ale ukázalo, že to tak jednoduché nebude. Plynuly týdny, měsíce i roky. Dostala jsem se do jiné společnosti, dostudovala a začala pracovat. V mém okolí byli jiní lidé, a to mělo jedno neskutečnou výhodu. Nikdo nevěděl, čím jsem si prošla, tudíž jsem nemusela denně čelit těm soustrastným pohledům. Ono totiž oběť opravdu nebaví být obětí a žít mezi lidmi, kteří vás do nekonečna litují, nebo mají tendenci s vámi událost řešit, k zapomenutí nepřispěje. Byla jsem ve svém životě spokojená, dospělá a na počátku nového života. Jenomže paměť se ošálit nedá a obzvláště ve spánku se připomínala. Noční můry se opakovaly minimálně jednou týdně. Když zlé sny ustaly, přišla pro změnu nespavost. O důvěře k opačnému pohlaví ani nemluví. Myslela jsem si, že se to časem srovná, ale nikoli. Nebyla jsem schopná navázat hlubší vztah, před partnery jsem v podstatě utíkala. Nevěřila jsem, měla jsem problém se svěřit a některé dotyky, i když nebyly od partnerů myšleny vůbec zle jsem přijímala s hrůzou. Styděla jsem se za sebe, že to nedokážu hodit za hlavu, že si neustále nechávám jedním večerem, jedním člověkem, jedním činem ničit život.

Ale nešlo to, pořád to ve mně bylo, pořád se mi to připomínalo, ačkoli je pravdou, že čím déle po útoku bylo, tak tím větší časový rozestup se tvořil. Jiné prostředí mi také prospívalo a zdálo se, že je vše na dobré cestě. K vyhledání psychologické pomoci jsem přistoupit nechtěla, nechtěla jsem přiznat a nejspíš ani sobě, že to nemám uzavřené a stále mě to trápí. Útěchu jsem hledala v alkoholu, nebo v práci. Byly měsíce, kdy mi bylo hůř a pak měsíce, kdy lépe. Na okolí jsem působila citlivějším dojmem, možná až depresivním, ale nebylo to nic výrazně odchylného od mých vrstevníků. A pak se stala věc, kterou jsem opravdu nečekala. Přišel dopis od probační pracovnice s žádostí o dostavení se. Přišla jsem a úřednice mi oznámila, že se blíží propuštění pachatele, protože si odpykal svůj trest a jaký mám na to názor.

Hlavou mi problesklo jen jestli myslí tuhle otázku vážně. Dlouho jsem netušila, co říct. Když padl rozsudek, zdálo se mi, že 7 let je strašně dlouhá doba a že se stane spousta věcí a po jejich uplynutí budu jiným člověkem. A teď jsem tu seděla a přišlo mi, že jsem pořád ta malá vystrašená holka. Přemýšlela jsem o tom, že mám dvě možnosti. První je říct pravdu, jak se cítím a co si o tom myslím, ale věděla jsem, že to jeho propuštění nezabrání a že by to pro mě znamenalo další psychologickou léčbu. Druhá možnost byla říct, že je to v pořádku. Zvolila jsem druhou a úřednici oznámila, že mu přeju klidný život na svobodě. Pár dní mě moje rozhodnutí trápilo, ale nakonec jsem došla k názoru, že je to můj problém, že pro něj to neznamenalo to, co pro mě a považovala samu sebe za přecitlivělou. Přibližně půl roku po jeho propuštění přišla další nemilá událost. Stalo se to, čeho jsem se nejvíc obávala a to, že se potkáme. Zcela náhodně, v místní supermarketu u banánů. Najednou tam stál a vybíral si ovoce. Já stála jako opařená a nevěděla, co dělat. On si mě vůbec nevšimnul, nebo možná nepoznal, těžko říct. Já utekla a dlouho se s tím nemohla smířit. Bála jsem se, že se situace bude opakovat. Nezabráním tomu, nejde to, nemůžu se vyhýbat člověku o jehož pohybu nemám ponětí. Na sociálních sítích jsem si ho zablokovala, aby se mi nijak nepřipomínal. Tak jsem začala přemýšlet o stěhování do jiného města. Bylo mi sice líto opustit rodinu a všechny přátele, ale neviděla jsem jiné východisko. Věděla jsem, že v tom nekonečném strachu žít nemůžu. A já strašně moc chtěla žít, svobodně a bez strachu. Než jsem stačila vyřídit pracovní přeložení a pronájem bytu, tak tuhle situaci vyřešil on. Dopustil se dalšího trestného činu, tentokrát mravnostního i násilného charakteru na své momentální partnerce, byl vzat do vazby a nedlouho potom odsouzen na podstatně delší dobu, protože jeho partnerka po jeho útoku, kdy ji dokonce vyhodil z okna z druhého patra obytného domu, zůstala s doživotními zdravotními následky.

To je v podstatě konec mého příběhu, až poté, co se dopustil další trestné činnosti mi to došlo. Chyba nebyla ve mně, celou dobu jsem se trápila tím, že jsem to možná já, kdo někomu zničil život. Celou dobu mě tížily myšlenky, že jsem ho tenkrát svým chováním provokovala, že jsem mu možná nevědomky dávala najevo nějaký svůj zájem a že jsem za celou situaci zodpovědná já. Mohl mi to říkat kdokoli, rodiče, přátelé, paní psycholožka, ale dokud to opravdu mě nedošlo, tak jsem se stále považovala za spoluviníka.

Dnes už to vím, že to nebyla moje chyba, že jsem byla pouze mladá, nerozvážná dívka, které ale vzhledem ke svému věku tohle riziko nemohla vidět a nemohla tomu sama zabránit. Dnes už to vím, ale dlouhé roky jsem žila s tím, že si za to můžu sama. Až tímhle uvědoměním jsem našla svoji psychickou rovnováhu a byla schopná dojít k uzavření toho všeho sama v sobě. Odpustit sama sobě svoji mladickou nerozvážnost, kterou jsem bohužel ovlivnila svůj následující život a životy mých nejbližších. Je mi velice líto čemu jsem zvláště svoje rodiče vystavila, neumím si představit, co to pro rodiče musí být, když někdo ublíží jejich dítěti. Ale jsem neuvěřitelně vděčná, za jejich podporu a důvěru a za to, že pevně stáli po mém boku. Až teď s odstupem 15 let po tom všem jsem schopná na celou událost nahlížet objektivně a konečně žít svobodně. Prožitá trauma sice nikdy nezmizí, ale již nadále neovlivňuje moje rozhodnutí, vztahy ani psychické rozpoložení.

10.2 Analýza případu

Psychické šrámy na duši oběti sexuálně motivovaných trestných činů jsou velice těžko odstranitelné. Některé oběti potřebují intenzivní terapie, některé se neobejdou bez medikace a některé potřebují pouze čas a dojít k jistému typu uzavření.

Tento konkrétní případ je typickým příkladem toho, že proces viktimizace je opravdu dlouhý. Oběť zde byla viktimizována jak pachatelem, tak orgány činnými v trestním řízení, tak následně i svým okolím, které po značnou dobu vyšetřování sympatizovalo s pachatelem. Co se týká chování oběti, tak zde se dá pouze uvést, že oběť vzhledem ke svému věku a tomu odpovídající vyspělosti nemohla být schopná vidět okolnosti, které ke spáchání trestného činu vedly. Chování oběti v průběhu konání trestného činu odpovídalo hlavně to, že si byla velmi dobře vědoma své fyzické kondice, alkoholového opojení a toho, že pachatel je silnější a ve snaze vyhnout se fyzickému poranění raději nekladla aktivní odpor. Chování oběti po činu by se dalo klasifikovat jako velmi pasivní, kdy udělala chybu hlavně v tom, že spáchaný skutek nechtěla oznámit a také otálela s vyhledáním odborné psychologické pomoci, což výrazně prodloužilo proces její rekonvalescence. Vztah oběti a pachatele je v tomto případě zcela jasný. Pro oběť byl pachatel přítelem, možná i vzorem a neshledávala v něm žádné nebezpečí. Jaký měl vztah pachatel k oběti od počátku jejich vztahu až k spáchání trestného činu není známé. Jedna možnost je, že si oběť vytipoval v partě lidí již od počátku a následným scházením se s obětí pouze čekal na vhodnou příležitost. Další možností je, že se čin stal ve zkratu a nebyl plánovaný. Jak to skutečně bylo však ví jen pachatel sám a na výsledném činu to zcela nic nemění.

Primární viktimizace oběti v tomto případě měla především emocionální charakter. Fyzickou újmu oběť také prožila, ale pouze v podobě modřin, otláčenin a škrábanců, které nevyžadovaly lékařskou pomoc. K finanční újmě zde nedošlo. Emocionální újma, kterou oběť utrpěla, měla podobu především zrady blízké osoby a ztráty důvěry. Vzhledem k nízkému věku oběti se zde dá hovořit o jistém zborcení celého světa oběti, která se teprve začala tvořit svou sociální identitu a hned na počátku byla tímto způsobem poškozena. Pro oběť zde bylo velice těžké vyrovnat se s tím, že někdo takto pro ni velmi ponižujícím způsobem manipuloval s jejím tělem.

K sekundární viktimizaci došlo u oběti v průběhu vyšetřování, kdy se oběť dostávala po celou jeho dobu do zcela nekomfortních situací a cítila se v nich velice bezradná. Bohužel právní povaha průběhu vyšetřování je nastavena tak, že zpravidla vede k sekundární viktimizaci většiny obětí. Důvodem je i nedostatek zaměstnanců a času, který by oběť potřebovala k lepšímu zvládnutí. Dalším důrazným zdrojem sekundární viktimizace je v tomto případě reakce okolí, konkrétně již zmíněné party kamarádů, kteří se zde zachovali k oběti nedůvěřivě a tím oběti zasadili další bolestnou ránu.

10.3 Návrhy řešení

Průběh vyšetřování není v našem právním systému pro oběť příliš citlivý. Samozřejmě nelze tvrdit, že by oběti neměly být vůbec vyslyšány, ani nelze tvrdit, že je práce policie špatná. V tomto hodně citlivém a specifickém druhu kriminality jsou ale stále velké mezery ve způsobu řešení. Součástí bakalářské práce je tedy i soubor návrhů řešení, které by situaci mohly ulehčit.

10.3.1 Prevence

Jako u všech druhů kriminality, platí i zde, že absolutně nejlepším řešením je minimalizovat možnosti, že ke spáchání trestného činu vůbec dojde. Předcházet páchání mravnostní kriminality by mělo být prioritou a věnovat by se tomuto tématu mělo více již na základních školách. Naše společnost má ve zvyku se tvářit, že se takové věci nedějí a pak jsme všichni velice překvapeni, když k něčemu takovému dojde. Větší otevřenost rodičů, učitelů a dalších osob, které přicházejí pravidelně do styku s mládeží je jedním z východisek z této obtížné situace. Postavit se ve třídě plné adolescentních jedinců a hovořit o sexuálních zločinech vyvolá spíše pubertální poznámky, ale i tak jsou schopni nějaké informace vstřebat, a i kdyby jim utkvělo jen něco málo v paměti, bude to výhrou. U školních akcí by více pomohlo, kdyby se děti rozdělili na děvčata a chlapce, s každou skupinou mluvila osoba stejného pohlaví a v nejlepším případě někdo jiný než učitel, například preventista, policista, sociální pracovník a podobně. V domácím prostředí je jediná varianta zlepšení větší otevřenost rodičů vůči dětem v otázkách intimního života a všech nebezpečí s ním spojená. Rodiče mají často bohužel tendenci probouzet ve svých potomcích přílišnou autoritu a dítě tak třeba nemůže komunikovat tak otevřeně a upřímně, jak by potřebovalo.

Při pohledu na prevenci ze širšího pohledu, je zde určitě možnost posílení hlídek police, kterému ale brání nedostatečný počet policistů. Tato situace by se dala vyřešit větším počtem bezpečnostních kamer, rozmístěných cíleně v místech, kde k páchání trestné činnosti dochází nejvíce.

Dalším prvkem zvýšení prevence v oblasti páchání mravnostní kriminality se nabízí větší zapojení médií. Obecně by bylo prospěšnější číst články, jak se lépe chránit než číst smutné zprávy o spáchaných skutcích.

Dalším poněkud radikálním řešením, které by ale razantně snížilo výskyt pachatelů ve společnosti by bylo plošné psychologické vyšetření všech dětí například ve věku 15 let. I když je toto řešení naprosto nereálné ať už z důvodu nedostatečné kapacity psychologů, tak i z toho důvodu, že nelze k takovému vyšetření nikoho nutit. Obecně by ale stavu naší společnosti prospělo. Méně diskutabilním počinem by zde mohlo být plošné cvičení sebeobranu například místo tělocviku na školách.

10.3.2 Vyhrazení pracovníci u police

Mnohdy vzniká sekundární viktimizace oběti pouze nevhodně a necitlivě zvolenými otázkami z úst vyslychajících osob. Samozřejmě nelze tvrdit, že se toho dopouští policisté vědomě, ale komunikace s obětí s sebou nese určitá specifika, která mnohdy nejsou pro policisty známá. Řešením tohoto problému by bylo, kdyby výsledky prováděli jen k tomu určené a speciálně proškolení pracovníci. Tito příslušníci by měli být více vzděláni v oblasti psychologie a komunikace. Také by bylo vhodné, aby si oběť mohla sama zvolit, zda chce komunikovat se ženou, nebo mužem.

10.3.3 Anonymizace oběti

Neexistuje jediný rozumný důvod, proč by se měly zveřejňovat informace o identitě a další podrobnosti o oběti. Tyto údaje by měly být známy pouze orgánům činným v trestním řízení, a to jen těm osobám, které se bezprostředně na vyšetřování podílejí. Zprávy v tisku například o znásilnění mladé ženy bydlící v konkrétní ulici jsou nevhodné a nemají žádnou preventivní, ani informační hloubku.

10.3.4 Mýty o obětech

Jako jeden z největších problémů celosvětové populace v této oblasti se dá označit fakt, že při informaci o znásilnění stále spousta lidí pronese staré dobré poznámky typu, že si oběť za to může sama, že to chtěla, že provokovala a tak dále. Bohužel jsou tyto tvrzení tak hluboko v povědomí veřejnosti, že boření těchto mýtů bude trvat několik generací a bude vyžadovat opravdu velkou osvětu na toto téma. Již kampaň, která proběhla v Americe s názvem Me too, kde se herecké hvězdy svěřovaly se svými zážitky v oblasti sexuálního nátlaku v průběhu natáčení mnoha slavných filmů, se bohužel dočkala obrovské míry výsměchu a celé téma bylo po několika týdnech opět zlehčeno a odsunuto.

10.3.5 Péče o oběti

Pravděpodobně nejznámější tuzemskou organizací pro pomoc obětem trestných činů je Bílý kruh bezpečí, jedná se o zcela neziskovou organizaci. I další organizace, které působí na poli péče o oběti a jejich pomoci fungují hlavně na principu dobrovolnictví. Každá oběť by měla mít více možností, jak svou situaci řešit a tato pomoc by měla být nabízena více a více pracovníky, kteří by také za svou velice přínosnou práci zasluhovali náležitou odměnu. Například po operaci prochází každý pacient rehabilitací a rekonvalescencí. U zranění, které utrpěly oběti sexuálně motivovaných činů by tomu nemělo být jinak. Rozvoj pomoci by měl být především psychologického, sociologického a terapeutického rázu. Návrat obětí do zcela konvenčního života není zcela vyloučen, ale opravdu jen nízké procento obětí to dokáže svépomocí. V neposlední řadě je nezbytné zmínit důležitou roli rodiny, blízkých známých a přátel, kteří mohou tento proces výrazně urychlit.

11 Rozhovor

V poslední kapitole je uveden krátký rozhovor s pracovnící Bílého kruhu bezpečí, který nastiňuje problematiku z pohledu odborného pracovníka, který se ve své praxi setkává s cílovou skupinou.

1. Kolik průměrně nezletilých obětí se na Vaši organizaci obrátí ročně?

Nedá se přesně určit průměr, protože se situace mění a vyvíjí každým rokem. Dá se ale říci, že jsou to desítky obětí a převládá počet, kdy trestný čin na nich vykonaný nebyl nahlášen.

2. Dokázala byste toto číslo srovnat s počtem zletilých obětí?

Dalo by se uvést, že nezletilé oběti tvoří přibližně 10 % našich klientů.

3. Mohla byste uvést hlavní důvody, proč oběti nechtějí trestné činy hlásit?

Je to jednoznačně stud, dále pak strach, překvapivě ne z pachatele, ale většinou z rodičů. Dalším důvodem mohou být také pochybnosti o činnosti policie a strach z reakcí okolí, pro nezletilé jedince bývá mínění například party vrstevníků stěžejní.

4. Liší se důvody latence u nezletilých od důvodů dospělých?

U nezletilých obětí je větší riziko, že si oběť není zcela vědomá protiprávnosti jednání, a tudíž celý trestný čin za trestný čin vůbec nepovažuje. Jinak se ale v zásadě důvody latence nezletilých od zletilých nijak diametrálně neliší.

5. Je nějaký rozdíl v poradenství?

Rozdíl je jistě v delikátnosti a křehkosti mladých dušiček. S nezletilou obětí je potřeba jednat velmi mírně, opatrně a empaticky. To samozřejmě i s dospělými oběťmi, ale v případě oběti – dítěte je potřeba volit jinou formu komunikace a přizpůsobovat individuálním potřebám, psychologickému vývoji a sociální úrovni. Také zde záleží na tom, jak moc bylo dítě informováno o sexuálním životě a zda je otevřené o tématu hovořit.

6. Máte speciálního pracovníka pro práci s nezletilými oběťmi?

Vyloženě vyhraněného pracovníka nemáme, na každém pracovišti je ale terapeut, který má k práci s nezletilými předpoklady.

7. Přispívá větší informovanost převážně na internetu k úbytku trestných činů, nebo by se dalo naopak říci, že například fenomén sociálních sítí trestnou činnost podporuje?

Zde musím bohužel konstatovat, že rozvoj především sociálních sítí podporuje růst kriminality v tomto odvětví, i činnost sexuálních predátorů, kterým prostředí na sociálních sítích usnadňuje hledání potencionálních obětí. Pachatelé zde lákají oběti do předem připravených pastí, vydávají se za jejich vrstevníky a počáteční anonymita u dětí vzbuzuje pocit bezpečí a důvěry.

8. Je podle Vás rozdíl v důvodu, proč dojde k viktimizaci mezi zletilými a nezletilými?

Obecně by se dalo uvést, že nezletilé oběti bývají více důvěřivé vůči okolí a nejsou tolik obezřetné, tudíž mohou být snadnější kořistí. Také míra autority, kterou pocítují k dospělým jim snižuje možnost situace adekvátně posoudit. Několikrát jsme se setkali s případem, kdy k trestnému činu došlo za situace, kdy si oběť byla vědoma protiprávnosti, ale spoléhala se na to, že by pachatel jako starší a odpovědná osoba nejednal proti jejímu zájmu.

9. Mají nezletilé oběti větší šanci na celkovou rekonvalescenci a vyrovnání se s prožitým traumatem?

Na tuto otázku se těžko hledá jednoznačná odpověď, je potřeba si uvědomit, že každá oběť a její újma jsou individuální a pouze na základě věku se nedá dedukovat, jak bude s traumatem pracovat a do jaké míry se jí podaří se s celou záležitostí vyrovnat. U nezletilých obětí je bohužel velké riziko, že prožité trauma ovlivní její vývoj v oblasti sexuálního života a oběť se bude sexuálním kontaktům vyhýbat, či naopak se její chování stane promiskuitním. Oba vzorce chování mohou být reakcí na neřešený trestný čin sexuálního charakteru. Na druhou stranu některé oběti mohou prožitek lépe zpracovat díky tomu, že v době jeho spáchání byly ve fázi dospívání a nepropracuje se tolik do jejich dospělého života.

Závěr

Názory na trestní problematiku sexuálně motivovaných trestných činů se liší celosvětově, ale i osobnostně. Zatímco v některých kulturách nejsou považovány tyto činy za protiprávní, v naší společnosti díkybohu ano. Diskuse o výši a adekvátnosti trestu by se dala vést dlouhé týdny a stejně by se nikdy nedalo dojít k závěru, který by byl akceptován všemi. Hlavní otázkou zde zůstává to, jaká je šance nápravy sexuálního násilníka a jestli se dá skutečně říci, že se jeho chování nebude opakovat. Co se týká oběti a jejího následného života, tak zde se opravdu nedá říci, že každá oběť se může naplno vrátit do reality běžných dnů. Právě proto je velice důležitá práce s obětí bezprostředně po činu, ale i po nezbytně dlouhou dobu po útoku, která je pro psychické zhojení oběti směrodatná. V České republice má nejvýznamnější podíl na práci a pomoci obětem trestných činů nezisková organizace Bílý kruh. Tato organizace hájí pomyslné pomocné lano všem obětem, které o něj projeví zájem. S každou poškozenou zde pracují odborně způsobilí poradci, psychologové a sociální pracovníci.

V této bakalářské práci autorka dospěla k názoru, že u problematiky obětí trestných činů bude vždy prostor pro zlepšení. Psychické zdraví patří mezi to nejcennější, co máme, a právě tyto oběti utrpěly velkou ránu. Zásah, který tyto oběti utrpěly, si nedokáže nikdo, kdo nemá přímou zkušenost nikdy představit. I přes tyto skutečnosti, které byly několikrát dokázány různými odborníky z oboru, se ale stále dočkáme posměšných a zlehčujících reakcí na toto téma. Sexuální násilí bylo, je a bohužel nejspíše i vždy bude součástí naší společnosti, je ale na nás, na každém jednotlivci, jak se budeme stavět k jeho prevenci, potírání, nebo naopak k jeho tolerování. Také je na každém z nás, jak se budeme chovat k obětem sexuálně motivovaných trestných činů. A argument, že žádnou takovou oběť ve svém okruhu nemáte? Jste si tím vážně jisti? Nebo jste nad tím nikdy nepřemýšleli? Důvodů k latenci je bohužel stále více než dost a obzvláště nezletilé oběti mají řešení situace obtížné.

Závěrem je nutné doplnit, že ač autorka ve své práci popisovala policejní práci v průběhu vyšetřování těchto činů až negativně, tak si veškeré policejní práce, i práce všech orgánů činných v trestním řízení velice váží a respektuje je. Cílem rozhodně nebylo nikoho urazit, ale pouze poukázat na obrovskou citlivost a křehkost obětí, které jsou často zbytečně traumatizovány kvůli nastavení právního systému. Vyslýchající osoba stráví u výslechu hodinu, ale oběti se tato hodina může promítat i několik let.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BENEDICT, H. *To není vaše vina!* Havlíčkův Brod: One Woman press, 2003, ISBN 80-86356-17-5, 373 stran
2. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, ISBN 978-80-7380-213-4, 446 stran
3. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, ISBN 978-80-7380-581-4, 320 stran
4. ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem a svědkům trestných činů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, ISBN 978-80-247-2014-2, 191 stran
5. FRANCEK, J. *Zločin a sex v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 2000, ISBN 80-86182-57-6, 255 stran
6. GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H., et al. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, ISBN 80-246-1293-3, 280 stran
7. GRIVNA, T., SCHEINOST, M.; ZOUBKOVÁ, I., *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, ISBN 978-80-7478-615-0, 536 stran
8. HOWITT, D. *Introduction to forensic and criminal psychology*. London: Prentice Hall, 2002, ISBN 10 9781292187167, 720 stran
9. CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-739-6, 216 stran
10. KOVÁŘ, P. a kol. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. 1. vyd. Praha: Maxdorf, 2008, ISBN 978-97-88073-45-1, 520 stran
11. KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H., et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, ISBN 80-7179-813-4, 544 stran
12. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, ISBN: 80-7179-878-9, 583 stran
13. NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL Josef a kol. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, ISBN 978-80-7357-377-5, 528 stran
14. ŠTRAUS, J. a kol. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, ISBN ISBN: 978-80-7380-124-3, 320 stran
15. ŠVANDOVÁ, N. *Kriminologická charakteristika pachatele s uloženým ochranným léčením sexuologickým*. In: *Zdravotnictví a právo*, roč. 10, č. 12. ISSN 1211-6432
16. WEISS, P. *Etické otázky v psychologii*. Praha: Portál, 2011, ISBN: 978-80-7367-845-6, 352 stran
17. WEISS, P. *Poruchy sexuální preference*. Praha: Galén, 2017, ISBN 978-80-7492-310-4, 440 stran

Elektronické zdroje

1. <https://www.feminismus.cz/cz/clanky/jak-resit-znasilneni-systemove>, cit. 14.2.2022, [online]
2. <https://www.profem.cz/cs/s-cim-pomahame/sexualni-nasili>, cit. 27.2.2022, [online]
3. <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>, cit. 7.3.2022, [online]

Legislativní dokumenty

Trestní zákoník, č. 40/2009 Sb. Část druhá, Hlava III Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

§185 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

§186 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Seznam grafů

Graf č. 1 Kriminalita 2021.....	39
Graf č. 2 Kriminalita 2020.....	40
Graf č. 3 Kriminalita 2019.....	40